

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Prozodická analýza Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 331-418)

A Prosodic analysis of the Educational dictionary of the Chinese language
(headwords 331-418)

OLOMOUC 2018 Karla Košuličová

vedoucí diplomové práce Mgr. Tereza Slaměnková, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Prozodická analýza Učebního slovníku jazyka čínského hesla (331-418)* vypracovala samostatně a uvedla jsem veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne.....

Podpis.....

Anotace

V mé práci se zabývám prozodickou analýzou textu. Využívám příkladových vět z Učebního slovníku jazyka čínského od profesora Oldřicha Švarného. Konkrétně hesla 331 až 418 z druhého dílu slovníku. Příkladové věty nejprve zpracuji do elektronické podoby a poté je podrobím prozodické analýze. Na počátku se zaměřím na lineární členění analyzovaného vzorku. Zjistím počet a velikost kól, segmentů a slabik. Poté se budu věnovat analýze rytmů u jednotlivých segmentů. V rámci jejich struktury se budu současně věnovat jejich prominenci. V neposlední řadě se budu zabývat také rytmickými sledy a jejich rozmístěním ve větě. Dále zanalyzuji povahu segmentů na začátku, uvnitř a na konci kóla. Na závěr vyhodnotím své výsledky a svou analýzu porovnáím s výsledky Oldřicha Švarného a Terezy Slaměnikové.

Klíčová slova: Oldřich Švarný, prozodická transkripce, rytmus, segment, kólon, lineární členění, Učební slovník jazyka čínského

Počet stran: 56

Počet znaků: 74 246

Počet zdrojů a literatury: 12

Počet příloh: 5

Ráda bych tímto poděkovala vedoucí své bakalářské práce Mgr. Tereze Slaměnkové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady při zpracování tématu a za vstřícný a ochotný přístup.

Obsah

Seznam tabulek a grafů	7
Seznam zkratek.....	8
Ediční poznámka	9
1 Úvod.....	10
2 Teoretická část	11
2.1 Fonologický systém standardní čínštiny	11
2.2 Prozodická transkripce	11
2.3 Učební slovník jazyka čínského	11
2.4 Rytmické členění věty	13
2.5 Lineární členění	13
2.6 Prominence slabik	14
2.7 Rytmické členění segmentů a kól.....	14
2.7.1 Segmenty	14
2.7.2 Kóla	16
2.8 Výzkum prozodie v zahraničí.....	16
3 Postup zpracování	18
4 Analýza	21
4.1 Lineární členění	21
4.2 Prominence slabik	22
4.3 Analýza segmentů	23
4.3.1 Jednoslabičné segmenty	24
4.3.2 Dvojslabičné segmenty.....	25
4.3.3 Trojslabičné segmenty	26
4.3.4 Čtyřslabičné segmenty.....	29
4.3.5 Pětislabičné segmenty.....	34
4.3.6 Šesti-a více slabičné segmenty	38

4.3.7	Shrnutí analýzy segmentů.....	41
4.4	Analýza kól.....	43
4.4.1	Jednosledová kóla.....	44
4.4.2	Kóla bez sousedství arzí	44
4.4.3	Sousedství arzí	46
4.4.4	Atonická slabika mezi dvěma arzemi.....	48
4.4.5	Komplikovanévíce sledové kombinace	49
5	Závěr	51
6	Resumé.....	53
7	Seznam použité literatury	54
8	Seznam příloh	56
8.1	Přílohy dokumentu	56
8.2	Přílohy na CD.....	56
	Přílohy dokumentu	56

Seznam tabulek a grafů

Tabulky

Tabulka č. 1: Velikost kól

Tabulka č. 2: Velikost segmentů

Tabulka č. 3: Počty iktů

Tabulka č. 4: Rytmické členění segmentů

Grafy

Graf č. 1: Výskyt slabik podle prominence

Graf č. 2: Rytmické sledy čtyřslabičných segmentů

Graf č. 3: Rytmické sledy pětislabičných segmentů

Graf č. 4: Rytmické sledy šesti-a víceslabičných segmentů

Graf č. 5: Typy kól

Seznam zkratek

USJČ = Učební slovník jazyka čínského

Zkratky jevů vyskytujících se v práci jsou uvedeny v příslušných kapitolách.

Ediční poznámka

Čínské znaky použité v této práci jsou zapsány v jejich zjednodušené podobě a pro jejich zápis je použit font SimSun. K přepisu znaků do latinky byla použita abeceda *pinyin* s tónovými značkami. Prozodická transkripce je z důvodu přehlednosti zapsaná pomocí Courier New.

1 Úvod

Čínština je tónovým jazykem. V moderní čínštině se však ne všechny tóny realizují a tím dochází k úbytku tónů. Tento jev má vliv na rytmické členění vět, kterému ovšem ve světě není věnována velká pozornost. Avšak v České republice tato hlediska v rámci mluvené řeči zachycuje prozodická transkripce, jejímž autorem je profesor Oldřich Švarný. Pokud se chceme v promluvě přiblížit čínskému rodilému mluvčímu, naučení se samotných čtyř tónů není dostačující, je třeba vědět, kde ve větě klást důraz na určité slabiky a tóny. Tyto jevy zachycuje právě prozodická transkripce.

Kromě teoretického popisu prozodické transkripce a samotného slovníku, zahrnuje slovník také rozsáhlý korpus transkribovaných textů. Značná část textů však ještě nebyla vyhodnocena. Postupná analýza má dopomoci k hlubšímu porozumění prozodického členění textů moderní čínštiny. Tato práce si tedy klade za cíl analyzovat přibližně 800 příkladových vět z druhého dílu *Učebního slovníku jazyka čínského*. Výsledky analýzy následně komparuji s analýzou prvních 50 hesel, kterou provedla doktorka Tereza Slaměnková a také s výsledky profesora Oldřicha Švarného.

Samotné analýze bude předcházet přepis vět v prozodické transkripci do souboru Word a až poté je podrobím analýze. Věty rozdělím na kóla a dále na segmenty podle počtu slabik. Takto rozřazené části zanalyzuji a porovnáám. Do elektronické podoby také zpracuji věty ve znacích a jejich český překlad.

V teoretické části nejdříve popíši důležité pojmy a zdroje mé práce. Vylíčím Švarného prozodickou transkripci a popíši základní dílo použité v mé bakalářské práci, kterým je *Učební slovník jazyka čínského*. Dále také charakterizuji rytmické členění vět, kól a segmentů, lineární členění a prominenci slabik, u kterých nadefinuji zkratky použité v mé práci. Krátkou podkapitolu věnuji také výzkumu v oblasti čínské prozodie v zahraničí. V kapitole postup zpracování vysvětlím způsob přípravy vzorku a jeho analýzy. Nejdříve se budu věnovat rozkladu vět na kóla a poté na segmenty. V první části analýzy provedu rozbor segmentů, kde určím počet iktů v rámci segmentů, prominenci slabik a rytmy samotných segmentů. Poté se zaměřím na kóla, u kterých určím sledy a jejich počet, typ kóla a jeho rytmus. Takto vyhodnocená kóla pak popíši a ke každému z nich přiřadím příkladové věty. Postupně budu porovnávat výsledky s analýzou Terezy Slaměnkové a Oldřicha Švarného a stanovím, zda se shodují.

2 Teoretická část

2.1 Fonologický systém standardní čínštiny

Standardní čínština se nazývá *putonghua* a vychází z pekingského dialektu, který má 4. fonologické tóny.¹ Čínština je analytickým jazykem, často se tedy vyznačuje tvarovou neměnností morfémů a jednoslabičností, gramatické funkce se zachycují z pravidla pomocí pevného slovosledu a funkčních slov.² Pro přepis čínštiny vytvořili Číňané abecedu *pinyin*, která byla roku 1958 schválena jako oficiální prepisová abeceda. V roce 1997 byla přijata OSN a časem se začala uznávat celosvětově jako přepis do latinky.³ *Pinyin* zachycuje tóny diakritickou značkou nad hlavní samohláskou slabiky.

2.2 Prozodická transkripce

Prozodická transkripce, kterou vyvinul Oldřich Švarný zachycuje přízvuk, členění řeči, tempo řeči a intonaci. Samotný *pinyin* tyto suprasegmentální rysy nezachycuje, a proto byla vyvinuta transkripce. Transkripce, která vychází z *pinyin*, pomocí speciálních grafických značek zachycuje stupeň tónovosti slabik, členění řeči a její rytmus. Tyto značky pomáhají studentovi ke správnému umístění přízvuků a také členění řeči, které by se jinak ze samotného *pinyin* nedozvěděl.⁴ V následujících kapitolách popíše samotný slovník, stupně prominence a rytmické sledy.

2.3 Učební slovník jazyka čínského

Čtyřdílný Učební slovník jazyka čínského je rozsáhlé dílo profesora Oldřicha Švarného. Hlavní motivací vzniku slovníku bylo doplnění běžných učebnic o informace, jako je vyjádření větného přízvuku, rytmického členění věty a dalších rysů jazyka. Autoři si také kladli za úkol zpracovat otázku „samostatnosti“ a „nesamostatnosti“ jednoslabičných významových jednotek čínštiny. Vytvoření tohoto díla se ujal Švarný, který již byl s touto problematikou obeznámen. I přesto, že byl slovník přichystán k vydání již v druhé polovině sedmdesátých let, byl vydán až v roce 1998.⁵

Jak již bylo řečeno slovník se skládá celkem ze čtyř dílů. Na začátku prvního dílu jsou v úvodu popsány důvody vedoucí k sestavení slovníku a také potíže, které

¹ TŘÍSKOVÁ, 2012, s. 17.

² TŘÍSKOVÁ, 2015, s. 63.

³ TŘÍSKOVÁ, SEHNAL, 2013, s. 5-6.

⁴ TŘÍSKOVÁ, 2011, s. 40-41.

⁵ ŠVARNÝ, 1998, s. 21.

byly spjaty s jeho vydáním. Nechybí zde také poděkování všem kolegům, kteří se podíleli na vzniku tohoto díla. Následuje obsah, který se dělí na kapitoly a podkapitoly. První kapitola je tvořena rejstříkem znaků všech dílů, za touto kapitolou se nachází geneze učebního slovníku, která v podstatě obohacuje úvod, popisuje specifickou slovníku. Je zde také popis zpracování vět a krátce popsán systém značení prominence.

V další kapitole se autor věnuje praktickému užívání učebního slovníku. Je zde popsáno, na co se slovník soustředí. V podkapitolách je věnována pozornost pořadí hesel, která jsou seřazena dvojstránkově a toto řazení vysvětluje. Dále následuje uspořádání jednotlivých položek v nadpisovém řádku, které je popsáno v bodech. Poté je podrobněji vysvětleno uspořádání výkladu hesla, kde jsou také vysvětleny značky, které jsou u hesel uvedeny. Je zde také kapitola nazvaná seznam symbolů psaných velkými písmeny, která charakterizuje, jak tyto symboly fungují a co znamenají, často se jedná o funkční charakteristiku sylabosémému. Následují seznamy zkratk jejich čtení a seskupení, zkratky se dále vyskytují na sudých stranách slovníku. Další kapitoly se věnují popisu prozodického přepisu, kde se autor odkazuje na *Hovorovou čínštinu v příkladech*, dále kapitoly charakterizují lineární členění, vyznačování prominence a český překlad vět.

Následující část je věnována rozložení nahrávek, kde je v tabulkách napsáno, která kazeta obsahuje, jaké hesla. Poté následuje kapitola s poznámkami o znacích, kde se znaky dělí do tří skupin. V rámci této kapitoly jsou vytvořeny dvě podkapitoly se seznamem zjednodušených komponentů a modifikovaných znaků.

Další kapitolou jsou fonetická cvičení, ve které je teoretická část, jsou zde také vysvětleny pokyny pro čtení grafů. Následuje přepis fonetických cvičení ve znacích a také přepis do češtiny a poté již následují samotné grafy pohybu hlasivkového tónu.

Po grafech již následují hesla, před kterými je na začátku ještě uvedena poznámka pro uživatele.

Protože pro tuto práci je nejdůležitější část slovníková, stručně popíši uspořádání hesel, která jsou, jak již bylo zmíněno výše uspořádána dvojstránkově. Na sudých stránkách se na začátku vždy nachází frekvence znaku podle slovníku *Xiandai Hanyu Pinlü Cidian*, tučně znak a jeho pořadí ve slovníku napsané v kulaté závorce. Za touto závorkou může následovat znak ve své nezjednodušené formě, poté je zapsáno abecední pořadí hesla přebrané z Abecedního rejstříku a jeho přepis v *pinyin*.

O řádek níže se nachází překlad, popřípadě i více variací. Pokud spolu tyto variace významově nesouvisí jsou rozlišeny písmeny a) b) c) atd. Po uvedeném významu následují gramatické vysvětlivky a slova obsahující daný znak. Na téže straně vedle takto vysvětleného znaku se nachází přepis vět ve znacích. Na vedlejší liché straně je pak možné najít přepis vět v prozodické transkripci podle nahrávky a pod takto přepsanými větami se nachází jejich překlad do češtiny. Prozodická transkripce použitá ve slovníku je již čtvrtou a poslední verzí, kterou Švarný vyvinul.⁶

Druhý, třetí a čtvrtý díl obsahují takto zpracovaná hesla. Ve čtvrtém díle se dále nachází abecední index znaků a lexikálních jednotek s úvodní poznámkou, která je vysvětluje. Následuje rejstřík znaků podle radikálů, který zahrnuje jejich různé dělení např. tradiční seznam radikálů, seznam zrušených radikálů, rozdělených radikálů aj., všem opět předchází výklad. Na konci se nachází obsah všech čtyř dílů.

2.4 Rytmické členění věty

V čínštině je rytmu řeči využíváno daleko více než v češtině. Využívá se pro účely členění vět a souvětí, jelikož naprosto chybí členění dané flektivní koncovkami a shodou. Rytmické členění je závislé na tempu řeči, logického nebo odlišného zdůraznění členu věty nebo podle toho, jak je věta dlouhá. Tázací věty jsou charakterizovány tázací částicí *ma* nebo stoupavou intonací.⁷ Vyznačením prominencí všech slabik je určena rytmičká struktura vět a souvětí. V rámci jednoho segmentu nepředpokládáme sousedství dvou arzí, vycházíme tedy z pravidla, že se v rámci segmentu střídají iktové slabiky s jednou nebo více slabikami neiktovými.⁸

2.5 Lineární členění

Podle Švarného se text z prozodického hlediska dělí na věty a souvětí, které se dále rozdělují na kóla. Kóla jsou jednotné významové části, jejichž rytmičká struktura je celistvá a jsou ukončena pauzou trvající zlomek až $\frac{3}{4}$ sekundy nebo i více. Nejčastěji se pauzy kól vyskytují v souvětích na předělu vět a většinou jsou oddělena čárkou. Jejich délka je poměrně nezávislá na tempu řeči a běžně se skládají z přibližně 6-7 slabik. Kóla se rozkládají na segmenty, které mohou zůstat jako samostatné jednotky nebo se navzájem kombinovat a v rámci kóla tak tvořit ucelenější rytmičký sled. Délka

⁶ TŘÍSKOVÁ, 2011, s. 48.

⁷ ŠVARNÝ, UHER, 2014, s. 9.

⁸ ŠVARNÝ, 1998, s. 66.

segmentu se odvíjí od tempa řeči a v průměru je tvořen 2,5 až 4,5 slabikami.⁹ Slabiky, které spolu tvoří jeden segment se v prozodické transkripci píšou dohromady anebo se spojovníkem. Švarný uvádí, že dohromady píšeme slabiky, které jsou ve dvoj- a víceslabičných kompozitech, slovesa s vido-časovými ukazateli, modifikovaná a objektová slovesa, podstatná jména a zájmena s ukazatelem plurality, jména s jednoslabičnými záložkami, číslovky 1 až 99. Všechna slova, která se seskupují v jeden segment píšeme podle toho, jak to uvádí Švarný, se spojovníkem.¹⁰

2.6 Prominence slabik

Švarný určil u slabik prominenci tónů. Tato prominenci přihlíží k míře plnosti tónu slabiky a přízvučnosti slabiky.¹¹ Podle přízvučnosti se rozlišují arze a theze. Arze je iktová slabika, která je v rámci segmentu prominentnější než slabiky, které ji předchází nebo za ni následují.¹² Kombinací těchto dvou aspektů vzniká sedm stupňů prominence. I přes to, že Švarný uvádí stupňů sedm, slabiky atónické atónové a atónické neutralizované společně spadají pod slabiky atónické a v transkripci jsou ponechány bez značení.¹³ Ve své analýze jsem je tedy řadila do této společné skupiny. Níže uvádím přehled stupňů prominence využívaných v mé práci a k nim také zkratky použité při analýze.

Zdůrazněně tónická	ZT
Plně tónická iktová	PI
Plně tónická neiktová	PN
Oslabeně tónická iktová	OI
Oslabeně tónická neiktová	ON
Atonická	AT

2.7 Rytmické členění segmentů a kól

2.7.1 Segmenty

U jednoiktových segmentů, které jsou tvořeny dvěma a více slabikami může prominence buď klesat nebo stoupat. Liché jednoslabičné segmenty samostatně netvoří rytmus, podílí se tak na skladbě rytmu až při vyslovení celého kóla. Pokud prominence stoupá nazýváme jí ascendentním rytmem, za kterým může následovat

⁹ ŠVARNÝ, 1998, 23-24.

¹⁰ ŠVARNÝ, UHER, 2014, s. 11.

¹¹ TRÍSKOVÁ, 2011, s. 46.

¹² ŠVARNÝ, UHER, 2014, s. 11.

¹³ ŠVARNÝ, 1998, s. 26.

jedna nebo více příklonek. Když prominence klesá nazýváme ji descendentní, takovému sledu může předcházet předklonka. U ascendentních rytmů stojí nejprominentnější slabika na konci segmentu a té předcházejí méně prominentní slabiky, jejich prominence však musí být vzestupná. Co se descendentního rytmu týče, nejprominentnější slabika stojí na začátku segmentu a teprve za ní následují slabiky méně prominentní, nejčastěji jsou to slabiky atonické.¹⁴ U dvou plně tónických slabik stojících vedle sebe rozlišujeme jejich prominenci na základě akronymického pravidla, a to že druhá slabika je vždy iktová¹⁵, v takovém případě pak vzniká sled ascendentní. Švarný uvádí, větší zastoupení descendentní sledů na počátku nebo uprostřed kóla a ascendentních sledů na konci kóla, avšak celkovým počtem je descendentních sledů více.¹⁶

Co se týče troj- a čtyřslabičných sledů, jsou-li první a poslední slabiky iktové, vytvářejí akronymický rytmus. Pokud jsou tvořeny stejně prominentními slabikami stojí iktus podle akronymického pravidla na první a poslední slabice a tvoří tak také rytmus akronymický. V takto tvořených čtyřslabičných segmentech je nejméně prominentní slabikou, slabika druhá. Segment se třemi iktovými slabikami realizovanými na začátku, uprostřed a na konci označujeme taktéž jako akronymický. Segmentům s akronymickým rytmem může předcházet předklonka nebo více příklonek.¹⁷ U dvoj- a více iktových segmentů jsou ty, které jsou tvořené akronymickou strukturou svým výskytem nejčastější. Velmi časté jsou také segmenty tvořeny dvěma a více descendentními sledy.¹⁸ Uvedené rytmičké struktury se mohou vyskytovat v jak v rámci segmentů, tak i v rámci kól. Co se kól týče se však také mohou vyskytovat i více komplikované sledy, které jsou kombinací výše uvedených sledů.¹⁹ Níže uvádím zkratky použité při analýze.

DE	descendence
pDE	descendence s předklonkou
AS	ascendence
ASe	ascendence s příklonkou
AKR	akronymie
pAKR	akronymie s předklonkou

¹⁴ ŠVARNÝ, UHER, 2014, s. 13.

¹⁵ ŠVARNÝ, 1998, s. 26.

¹⁶ Tamtéž, s. 33.

¹⁷ ŠVARNÝ, UHER, 2014, s.12-18.

¹⁸ ŠVARNÝ, 1998, s. 42-44.

¹⁹ Tamtéž s. 33-44, 48.

AKRe	akronymie s příklonkou
pAKRe	akronymie s předklonkou i příklonkou

2.7.2 Kóla

V závislosti na výslovnosti a tempu řeči se sledy, které po sobě následují mohou spojovat a vytvářet tak víceiktové segmenty, které se zase v pomalejší řeči mohou rozpadat na menší celky. Pro kóla je typické sousedství dvou arzí mezi segmenty, které jsou oddělené mezerou.²⁰ Pokud dochází k sousedství dvou arzí s jinou prominencí, slabika s menší prominencí automaticky podléhá slabice s prominencí silnější. Pokud spolu sousedí dvě arze s původně stejnou prominencí, oslabuje se prominence jedné slabiky na základě akronymického pravidla.²¹ Níže uvádím značky, které jsem použila ve své analýze obdobně jako Švarný.²²

/	ascendentní sled
\	descendentní sled
V	trojslabičný akronymický sled v rámci jednoho segmentu
	lichá iktová slabika, která není součástí akronymické struktury v rámci segmentu
+	bezprostřední sousedství arzí
°	příklonka/ předklonka

2.8 Výzkum prozodie v zahraničí

Když jsem hledala články týkající se výzkumu prozodie v zahraničí, nacházel jsem spoustu článků, které se prozodii nějakým způsobem zabývají. Nenašla jsem však žádný, který by se jí zabýval stejně nebo alespoň podobně tak jako profesor Švarný, níže některé uvádím.

Při hledání informací o výzkumu prozodie v zahraničí jsem narazila na článek, který popisuje prozodický model PENTA (Parallel Encoding and Target Approximation). PENTA je konstrukce pro koncepční a výpočetní propojení komunikačních významů k jemným prozodickým detailům založených na

²⁰ Tamtéž, s. 52.

²¹ ŠVARNÝ, UHER, 2014, s.19-20.

²² ŠVARNÝ, 1998, s. 48.

artikulačních funkcích řeči. Byl vymyšlen pro lepší porozumění prozodie pomocí kladení důrazu na dva aspekty – komunikační funkce a artikulační mechanismus. Cílem bylo vymyslet soustavu, která by vysvětlila, jak prozodie funguje v rámci komunikace. Tento výzkum, však není zaměřen na čínskou prozodii, ale na prozodickou stránku jazyků všeobecně.²³ Další článek na, který bych ráda upozornila se věnuje výzkumu v rozdílu čteného a spontánního textu. Článek pojednává o tom, jak se mění prozodické rysy, na základě spontánní mluvy. V článku je také popsána čínská intonace a intonační teorie. Na základě spontánní a čtené řeči narazili na rozdíly jako větší nestálost segmentů ve spontánní řeči stejně tak na rozdíly v syntaxi, kdy ve spontánní řeči je syntax poměrně nejasný na rozdíl od čtené, kde je jasně dána skladba podmět, přísudek předmět.²⁴ V jednom článku byly porovnávány slova *ranhou* a *jiushi*, kromě toho že, zde autor zjistil, že každá z těchto dvou spojek uvádí jinou informaci. Zjistil také, že tónové modely nejsou vždy stejné a kolísají na základě prozodických vlivů.²⁵

Při hledání jsem našla poměrně mnoho článků, které popisují prozodii všeobecně, objevily se také články, které se pojednávaly o anglickou výslovnost čínských rodilých mluvčích. Řada článků se věnovala prozodii skrze počítání algoritmů. Nenašla jsem však na žádný článek, který by se věnoval čínské prozodii tak jako profesor Švarný.

²³XU, LEE, LIU, 2015, s. 505-535.

²⁴ LI, 2002

²⁵ YANG, 2010

3 Postup zpracování

Analyzovaným materiálem jsou věty hesel 331 až 418 z druhého dílu USJČ. Jelikož slovník ještě zcela neexistuje v digitální podobě, bylo nejdříve třeba věty zpracovat do elektronické podoby. Nejdříve byly věty přepsány do dokumentu Word, příloha 2. Při přepisu vět jsem se řídila jejich číslováním v USJČ. Před každý kód jsem vložila nulu, přičemž jsem tímto kódem opatřila každou větu. Za kódem hesla pak následovala tečka a číslo dané věty, k větám od jedničky do devítky jsem také vkládala nulu. Např. věta třetí hesla 331 je zapsána takto 0331.03. V případě, že věta měla jednu či více lexikálních variant, rozlišovala jsem věty tak, že jsem za číselný kód přiřadila ještě písmeno „a“, „b“, „c“ atd. Několikrát se stalo, že pod daným číselným kódem byly zapsány věty dvě, každá měla jinou lexikální variantu, přičemž věta druhá již měla přiřazené písmeno „a“. Zapisovala jsem je tedy stejně jak jsou uvedené v USČJ. V případě, že věta měla i jinou prozodickou variantu, připojovala jsem za kód písmeno „v“. Níže uvádím příklad, který má jak lexikální, tak prozodickou variaci.

0347.06a	jǐngchá chá-hùkou-lai-le.
0347.06av	jǐngchá chá-hùkou-lái-le.
0347.06b	jǐngchá lai-chá-hùkou-lai-le.
0347.06bv	jǐngchá lai-chá-hùkou-lái-le.

V zápisu vět jsem se částečně řídila Švarným, kdy jsem plně tónické slabiky zapisovala tónovými značkami a jejich iktovost se pak určuje na základě akronymického pravidla. Oslabeně tónické iktové jsem značila číslicemi v horním indexu a atonické jsem ponechala bez značení. Zdůrazněně tónickou jsem na rozdíl od Švarného, který ji zapisuje kolmičkou před slabikou, zapisovala tučným bílým písmem na černém podkladu. Oslabeně tónické slabiky jsem pak zapisovala číslicemi v indexu dolním. Švarný uvádí, že oslabeně tónické neiktové slabiky setrvávají na počátku segmentu bez jakéhokoliv značení²⁶. Tuto značku pro oslabeně tónické neiktové slabiky na začátku segmentu jsem zapisovala, pokud byly uvedeny i v knize, přičemž se vždy jednalo o slabiky ve třetím tónu.

K analýze jsem používala vždy pouze první lexikální variantu vět, které jsem převedla do souboru v Excelu. V případech, kdy již v USČJ byly pod stejným kódem zapsány věty dvě, rozlišené pouze písmenem „a“, jsem použila varianty obě. Zde jsem zdůrazněně tónické slabiky označovala pouze tučným černým písmem, veškeré ostatní

²⁶ ŠVARNÝ, 1998, s. 55.

značení tónů zůstalo ponecháno. Tyto věty jsem nejdříve rozdělila na kóla a ke každému kólu jsem zapsala počet segmentů. U vícekólových vět jsem, pro jednodušší identifikaci, na konec jejich hesla přiřadila ještě číslo stanovující jejich pořadí ve větě. Takto upravená kóla jsem dále rozložila na segmenty, u kterých jsem určila počet slabik a pozici v kólech. Pozici jsem zaznačila písmeny „z“, „u“, „k“ a „c“, kdy „z“ značí začátek kóla, „u“ uvnitř kóla, „k“ konec a „c“ pro případy, kdy jeden segment tvořil celý kólon. Poté jsem segmenty rozdělila podle počtu jejich slabik od jednoslabičných až po sedmislabičné do jednotlivých listů. U takto rozdělených segmentů jsem pak určovala jejich prominenci a rytmus na základě HČP III²⁷. Na konec analýzy jsem se vrátila zpět ke kólům, kde jsem určila jejich sledy, které jsem zapsala speciálními značkami a zkoumala sousedství arzí. Dále jsem pak v rámci kól určovala jejich rytmus, kontrolou mi byla již uskutečněná analýza segmentů. Níže uvádím příklady zápisu slabik v excelovém souboru.

Zdůrazněně tónická	bié
Plně tónická iktová	jiù
Plně tónická neiktová	jiù
Oslabeně tónická iktová	wo ³
Oslabeně tónická neiktová	ni ₃
Atonická	shi

Při prepisu vět a analýze jsem se setkala s několika nesrovnalostmi.:

- 1) Věta 0386.02 obsahuje segment o jedné oslabeně tónické neiktové slabice. Toto jsem vyřešila připojením slabiky k segmentu za ní a nechala tak vzniknout další šestislabičný segment.
- 2) Ve větě 0416.01 se vyskytly dvě iktové slabiky vedle sebe, plně tónická iktová a oslabeně tónická iktová, přepsala jsem tedy druhou slabiku na oslabeně tónickou neiktovou a vyhodnotila ho jako akronymii.
- 3) Při prepisu českých vět chyběl překlad páté věty hesla 0345, větu jsem tudíž přeložila a přidala do zpracované elektronické podoby.

Příloha č. 1 v mé práci je tištěná verze protokolu analýzy, která podává přehled všech důležitých výsledků zjištěných při vyhodnocování vět. Přílohy na CD pak zahrnují Přílohu č. 2 Prepis vět v prozodické transkripci, příloha č. 3 prepis vět ve

²⁷ Tamtéž, s. 23-27.

znacích a Příloha č. 4 český překlad vět, všechny tyto přílohy jsou zapsány v souboru Word. CD také zahrnuje Excelovou Přílohu č. 5, kde se v jednotlivých listech nachází analýza kól a segmentů.

4 Analýza

4.1 Lineární členění

V analyzovaném vzorku se nachází 814 vět a 1500 kól, které se rozkládají na 3029 segmentů a ty se dále dělí na 8825 slabik. Z těchto údajů vyplývá, že v průměru má každá jedna věta 1,8 kól a 3,7 segmentů. Zjištěné hodnoty se přibližně shodují s výsledky analýzy Terezy Slaměňíkové z článku „*Rytmičké členění příkladových vět Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 1-50)*“, kde jedna věta v průměru obsahuje 1,6 kól a 3,3 segmenty.²⁸ Počet slabik ve vzorcích se nicméně liší téměř o 1,5 slabiky, kdy T. Slaměňíková uvádí 9,4 slabik na jednu větu.²⁹ V této analýze však na jednu větu připadá 10,8 slabik. Jestliže bychom porovnali výsledky také se Švarným, už se tak dalece neshodují. V jeho analýze má věta 2,2 kóla, 4,4 segmentů a 13 slabik.³⁰

Pokud se zaměříme na velikost kól, pak je jeden kólon tvořen zhruba dvěma segmenty, což se přesně shoduje s výsledkem T. Slaměňíkové³¹ a stejně tak Švarného³².

Velikost kóla	Počet	Procenta
1 segment	380	25,3 %
2 segmenty	782	52,1 %
3 segmenty	280	18,7 %
4 segmenty	49	3,3 %
5 segmentů	7	0,5 %
6 segmentů	2	0,1 %
Celkem	1500	100,0 %

Tabulka č. 1: Velikost kól

Z tabulky číslo jedna je patrné, že největší část zaujímají dvojsegmentální kóla, které tvoří více než polovinu veškerých kól z analyzovaných vět. Druhou nejpočetnější skupinou jsou pak kóla tvořena pouze jedním segmentem, jejichž zastoupení je i tak v komparaci s dvojsegmentálními pouze poloviční. Počet čtyř a více segmentálních kól je pak dohromady tvořen jen necelými čtyřmi procenty. Pokud porovnáme výsledky s T. Slaměňíkovou jsou, co se týče pořadí zastoupení segmentů totožné.

²⁸ SLAMĚŇÍKOVÁ, 2016, s. 67.

²⁹ Tamtéž

³⁰ ŠVARNÝ, 1998, s. 24-25.

³¹ SLAMĚŇÍKOVÁ, 2016, s. 67.

³² ŠVARNÝ, 1998, s. 24-25.

Co se velikosti segmentů týče, z analýzy vyplývá, že jeden segment je v průměru tvořen 2,9 slabikami, což je téměř totožné s výsledky Švarného, kterému vyšla hodnota 3,03³³, a po zaokrouhlení na desetiny, identické s výsledky T. Slaměnikové.

Velikost segmentu	Počet	Procenta
Jednoslabičný	110	3,6 %
Dvojslabičný	1151	38,0 %
Trojslabičný	955	31,5 %
Čtyřslabičný	568	18,8 %
Pěťslabičný	197	6,5 %
Šestslabičný	45	1,5 %
Sedmslabičný	3	0,1 %
Celkem	3029	100,0 %

Tabulka č. 2: Velikost segmentů

Jak si lze povšimnout z tabulky číslo 2, největší zastoupení v textu má segment dvojslabičný a hned po té segment trojslabičný, dohromady tak zaujímají téměř 70 % všech segmentů. Tato hodnota se takřka shoduje s hodnotou T. Slaměnikové.³⁴ Třetím nejzastoupenějším segmentem je segment čtyřslabičný. Naopak hodnota u jednoslabičného segmentu se s T. Slaměnikovou, která uvádí relativní četnost 5,1 % částečně liší, naopak se však shoduje s hodnotou Švarného, 3,3 % která je vyplývá z jeho vzorku.³⁵ Nejdělsím a v analýze nejméně zastoupeným segmentem je sedmslabičný, který z celkového počtu zaujímá pouze jednu desetinu. Jednoslabičné a čtyř-a více slabičné segmenty celkově zaujímají pouze 11,7 %, dohromady tedy netvoří ani polovinu dvojslabičných nebo trojslabičných segmentů.

4.2 Prominence slabik

Jak už jsem zmínila výše, segmenty, jsem rozdělila podle počtu slabik, a poté jsem u nich určovala jejich prominenci a rytmus. Podle počtu iktů se dělí na jednoiktové, dvojiiktové a trojiiktové. Přehled počtu iktů ve vztahu k délce segmentů uvádím v tabulce číslo 3.

³³ Tamtéž, s. 24.

³⁴ SLAMĚNÍKOVÁ, 2016, s. 68.

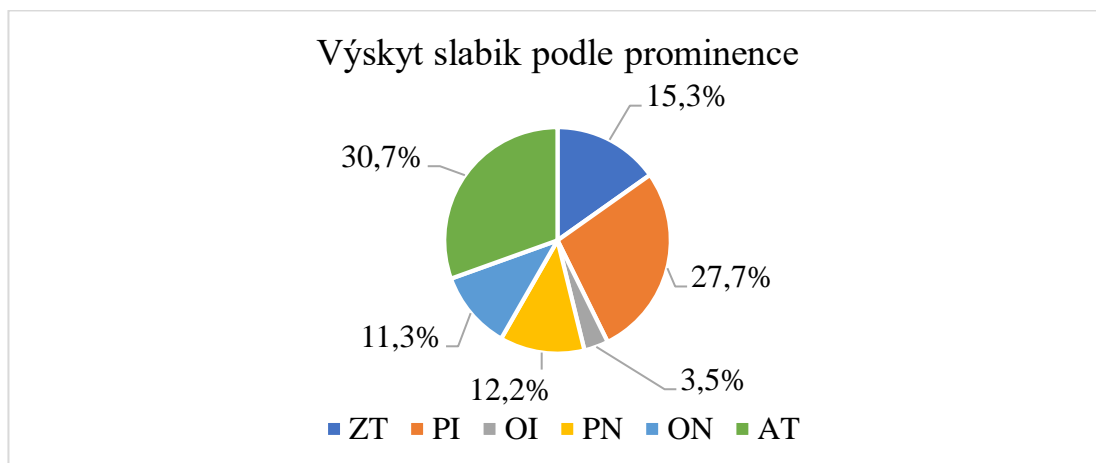
³⁵ ŠVARNÝ, 1998, s. 25.

Segmenty	Jednoiktové	Dvojiktové	Trojiktové
Jednoslabičné	110	0	0
Dvojslabičné	1151	0	0
Trojslabičné	653	302	0
Čtyřslabičné	140	428	0
Pěťslabičné	17	154	26
Šesti-a více slabičné	1	26	21
Celkem	2072	909	48

Tabulka č. 3: Počty iktů

V tabulce lze vidět zjevnou převahu jednoiktových segmentů, což se dá přisoudit celkové převaze dvojslabičných segmentů a také tím, že také více než dvě třetiny trojslabičných segmentů jsou právě jednoiktové. Z toho lze vyvodit, že ascendentní a descendentní rytmy mají převahu nad akronymií. Z tabulky lze také vyčíst, že se mezi šesti a víceslabičnými segmenty, ač pouze jeden, vyskytuje také segment jednoiktový.

Pro lepší představu uvádím ještě graf, který znázorňuje podíl slabik v textu podle jejich prominence. Je v něm vidět, že největší podíl zaujímají slabiky atonické, na druhém místě potom slabiky plně tónické iktové. Na druhé straně nejméně zastoupenými slabikami jsou oslabeně tónické iktové, které tvoří jen desetinu toho, co slabiky atonické. Z grafu je také patrné, že větší polovina segmentů je tvořena thezemi.

Graf č. 1: Výskyt slabik podle prominence

4.3 Analýza segmentů

V nadcházejících kapitolách se podrobně zaměřím na popis jednotlivých druhů segmentů, které rozdělím podle počtu slabik a iktů. Ke každé skupině uvedu několik příkladů i s jejich rytmickými sledy.

4.3.1 Jednoslabičné segmenty

Jednoslabičné segmenty jsou vždy iktové, v korpusu se jich nachází celkem 110. Necelá jedna třetina je tvořena zdůrazněně tónickou slabikou, tato hodnota se neshoduje s výsledkem T. Slaměňíkové. Ta ve svém článku uvádí bezmála přesně opačný poměr prominence slabik, a to že zhruba dvě třetiny jsou tvořeny právě zdůrazněně tónickou slabikou.³⁶ Oslabeně tónické iktové slabiky se zde nenachází vůbec. V téměř polovině případů se jedná o podmět, který je vyjádřený zájmenem nebo podstatným jménem. Nachází se ale také v pozici předmětu, přísudku nebo určení.

Jednoslabičné segmenty se v mé analýze nejčastěji realizují na začátku kóla, kde se jich nachází 79. Jen výjimečně jsou realizovaná uprostřed kóla, v tomto vzorku se takto umístěné segmenty nacházejí pouze 4. 12 segmentů se pak v rámci kóla nachází na konci a 15 jich tvoří samostatný kólon. Pro znázornění uvádím několik příkladů jednoslabičných segmentů ve větě.

0373.15a	<u>wǒ</u> qīn zi qù-d.	z
0336.02a	jiù-mìng-a! <u>láng</u> gǎn-wo-lai-le.	z
0343.03	rè-d <u>wǒ</u> xiě -yi-huir ³ jiù-dei ₃ shān -yi-huir ₃ -shànz.	u
0384.05	ta-yǐjing tuìxiū-le, ke ³ shi <u>hái</u> jiānchi-d jìxu-gōngzuò.	u
0364.01a	zhè -shí ₂ hour, nǎli-qu mǎi- xīn nian-d <u>yú</u> ?	k
0418.08	ta-tóushang, qǐle-yi-ge <u>bāo</u> .	k
0401.01	zhuōzishang, bēipan ₂ -lángji ₂ , <u>rén</u> , quán-dou dōng-dao ₁ -yī-wāi-d zuì <u>dǎo</u> -le.	c
0335.03	<u>zhǐ</u> , mù chái , <u>méi</u> , quán-dou ₁ yùbeihǎo-le, zhǐ-yao diǎn-ge-huǒ jiu-xíng-le.	c

³⁶ SLAMĚŇÍKOVÁ, 2016, s. 68.

V analýze se pouze jednou nacházejí dva jednoslabičné segmenty realizované vedle sebe, v pozici na začátku kóla.

0359.06 tā **měi** xǐ-yí-ci-zǎo, jiu-huàn-yi₁-ci-**yī**fu.

Zvláštním případem výskytu mezi jednoslabičnými segmenty v mé analýze, je segment tvořen citoslovcem se zdůrazněně tónickou prominencí tvořící samostatný kólon.

0381.03 a, wo₃-**rèn**de-nǐ-le.

4.3.2 Dvojslabičné segmenty

Stejně tak jako jedno slabičné segmenty, jsou i dvojslabičné segmenty vždy jednoiktové. V mém vzorku se jich nachází celkem 1151 a jsou nejpočetnější skupinou segmentů v celé analýze. Dvojslabičné segmenty se mohou realizovat buď sestupně nebo vzestupně, přičemž převládají segmenty sestupné.³⁷ I v mém vzorku převládají sestupné segmenty nad vzestupnými. Descendentní rytmy tvoří 62,0 % z dvojslabičných segmentů a ascendentní pak zbylých 38,0 %. Tyto hodnoty se přibližně shodují s hodnotami T. Slaměnikové, která uvádí, že 34,7 % jejího vzorku je tvořeno ascendentními sledy a 65,3 % descendentními. Zmiňuje však, že syntagmata převládají v obou případech.³⁸ V mé analýze převládají syntagmata pouze, co se ascendentních sledů týče, i když jen o 2 %. U descendentních sledů převládají kompozita, která tvoří 57,5 % z jejich celkového počtu. Celkově se ve dvojslabičných sledech vyskytují více kompozita nad syntagmaty, kterých je téměř o sto segmentů více.

Co se prominence týče, u ascendentních sledů nejvíce převládají dva druhy spojení. Prvním je spojení plně tónické neiktové slabiky s plně tónickou iktovou. Jen o něco méně je pak sledů tvořených plně tónickou neiktovou a zdůrazněně tónickou slabikou.

³⁷ ŠVARNÝ, UHER, 2014, s. 13-14.

³⁸ SLAMĚNÍKOVÁ, 2016, s. 69.

Ascendentní sledy

0381.09-2	w ₀₃ -jiu ⁴
0332.09	zai-lái
0381.15-1	yi ₃ qián
0415.04	ta- yòu
0332.08-1	zhōngguó
0411.22-1	gù yì
0334.03-3	zhǎo- tā

U descendentních sledů je nejčastější kombinací spojení plně tónické iktové slabiky se slabikou atonickou, které zaujímá 58,7 %. Zdůrazněně tónická slabika se slabikou atonickou je pak druhou nejčastější kombinací, ačkoliv ve vzorku dvojslabičných segmentů zabírá jen 16,1 %.

Descendentní sledy

0367.01-2	w ³ men
0339.02a-2	duì-le
0410.06a-1	zhōngguo ₂
0414.05	hēi -le
0395.05-2	kuài le ₄
0339.02a-3	tóu -teng ₃
0418.14a-1	fáng qián

4.3.3 Trojslabičné segmenty

V analýze se nachází celkem 955 trojslabičných segmentů, z tohoto počtu jsou více než dvě třetiny nositelem jednoho iktu. Z celkového počtu trojslabičných segmentů je 92 % tvořeno syntagmaty. Trojslabičné segmenty tvořené kompozity se vyskytují jen zřídka. Celkově se objevuje více kompozit ve dvojiktových segmentech než v segmentech jednoiktových. Z celkového počtu 651 jednoiktových segmentů, tvoří kompozita pouze 5,4 %. V trojslabičných dvojiktových segmentech je to pak 13,9 % z celkového počtu 304.

4.3.3.1 Trojslabičné jednoiktové segmenty

Pokud na začátku segmentu stálo kompozitum s iktem na druhé slabice vyhodnotila jsem ho jako sled ascendentní s příklonkou. V případech, kdy byl segment tvořen třemi jednoslabičnými slovy s iktem na druhé slabice, rozhodovala jsem rytmus

na základě pevnější syntaktické vazby. Například objektová slovesa nebo deiktická slova s numerativem, Níže uvádím několik příkladů.

0359.02-1	kàn- bào -ma	ASe
0352.08a-3	shēng- qì -le	ASe
0355.08-1	tóu- yūn -ma	ASe
0359.02-1	ni-měi-tian ₁	pDE
0381.08	bu- rèn -nǐ	pDE
0404.05a-1	dao- nèi -ge	pDE

Nejpočetnější skupinou mezi segmenty jednoiktovými, jsou ty, které jsou tvořené descendentním rytmem s předklonkou, zaujímají 52,5 % z celkového počtu 651. Tato hodnota je velmi podobná s výsledkem analýzy T. Slaměňíkové, která také uvádí hodnotu vyšší nad 50 %, ³⁹ podobný výsledek zmiňuje i Švarný, který uvádí, že descendentní sled s předklonkou tvoří takřka polovinu trojslabičných segmentů jednoiktových.⁴⁰ V této analýze je předklonka nejčastěji tvořena osobním zájmenem a to více než z jedné třetiny. V pozici předklonky se také často vyskytovaly slovesa nebo adverbia.

Descendentní sledy s předklonkou

0380.02	w ₀₃ - xū yao
0360.07	ta-juéding
0337.07a-2	xiǎng-wánquan
0405.03	hěn- xī han
0352.10a-1	kuài- zǒu -ba

Druhou nejpočetnější skupinou v rámci jednoiktových trojslabičných segmentů je v mém vzorku, stejně tak jako v analýze Švarného⁴¹, rytmus tvořený pouze descendentním sledem, který zaujímá 23,8 % ze všech jednoiktových trojslabičných segmentů. Tato hodnota je velmi podobná s údaji, které ve svém článku uvádí T. Slaměňíková.⁴²

³⁹ SLAMĚŇÍKOVÁ, 2016, s. 70.

⁴⁰ ŠVARNÝ, 1998, s. 37.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² SLAMĚŇÍKOVÁ, 2016, s. 69.

Descendentní sledy

0387.02-1 **lèi**-bu-lei
0365.08-2 **wèi**-shenme
0368.03a-2 gàn-shenme
0345.29-2 dàgai-shi
0400.03 zhe⁴-ge-zi

V rámci trojslabičných descendentních sledů, bych chtěla poukázat na jeden segment, jehož vyhodnocení se ukázalo jako problematické. Jelikož takovéto uspořádání slabik v rámci segmentu Švarný neuvádí, vyhodnotila jsem segment sama. Protože je první slabika výrazně prominentnější než poslední, přiklonila jsem se k řešení určit segment jako descendentní.

0415.07 **bǎn**-d-hen₃

Třetím nejvíce zastoupeným rytmem jsou ascendentní sledy s příklonkou, které zaujímají 13,7 % v rámci trojslabičných jednoiktových segmentů. Ascendentní sledy tvoří 10,0 %, touto hodnotou jsou si téměř totožné s hodnotou T. Slaměňíkové⁴³. Celkem pak vzestupné sledy, ať už s příklonkou nebo bez, zaujímají takřka jednu čtvrtinu z celkového počtu trojslabičných jednoiktových segmentů, což se opět shoduje s výsledky Švarného.⁴⁴Níže uvádím příklady ascendentních sledů.

Ascendentní sledy s příklonkou

0334.05-1 zhǎowánle
0360.02 juézhànzhong
0408.02a hǎohāor-d
0414.07-2 fànfǎ-d

Ascendentní sledy

0411.04a-2 bu-mǎnyì
0405.06-1 nì-yīwéi
0377.11-2 ta-shuo₁-huà
0418.24-1 hai-hěn-**xiǎo**

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ ŠVARNÝ, 1998, s. 37.

Při vyhodnocování rytmického členění trojslabičných jednoiktových segmentů jsem zaznamenala jeden případ, jehož určení, bylo poněkud komplikovanější. Jedná se o segment tvořený třemi slabikami, přičemž poslední dvě jsou v transkripci označeny jako zdůrazněně tónické. Vyhodnocení tohoto segmentu jsem se rozhodla vyřešit za pomoci akronymického pravidla, podle kterého pokud vedle sebe stojí dvě stejně prominentní slabiky, iktus se nachází na slabice druhé a tím se stává prominentnější. Proto ačkoliv v tomto segmentu vedle sebe stojí dvě zdůrazněně tónické slabiky, rozhodla jsem se na základě tohoto pravidla určit poslední z těchto dvou slabik jako slabiku nejprominentnější a celý rytmus tak vyhodnotit jako stoupavý.

0382.05 chī-**yào-a**

4.3.3.2 Trojslabičné dvojiktové segmenty

V rámci těchto segmentů se iktus realizuje na první a poslední slabice a vytváří tak vždy akronymii. Takto tvořený rytmus tvoří v rámci trojslabičných segmentů 31,8 %. V porovnání s výsledkem T. Slaměnikové, která uvádí podíl zhruba 40 %, se hodnoty do určité míry liší. Jak jsem již zmiňovala výše, ve dvojiktových segmentech tvořených třemi slabikami se vyskytuje více kompozit než v segmentech trojslabičných jednoiktových. Z celkového počtu 304 se zde nachází 42 kompozit, které tvoří 13,8 % z celkového podílu těchto segmentů.

Akronymie

0332.05a-2 yī⁴-zhī-**yáng**

0366.03-2 shēn²me-dou¹

0411.01-1 jiū⁴-yōu-yì

0331.02a lì-zai-**nǎr**

0377.31 miànbao₁**xīnr**

0358.02-1 **máo**-zedōng

0398.03-1 qíngkuaixià

4.3.4 Čtyřslabičné segmenty

Ve vzorku se nachází celkem 568 čtyřslabičných segmentů. Z tohoto počtu je 75,4 % zastoupeno dvojiktovými segmenty. T. Slaměniková ve svém článku uvádí

podobnou hodnotu, a to 73,6 %.⁴⁵ Akronymickým rytmem se vyznačují dvě třetiny dvojiktových čtyřslabičných segmentů. Zbýlých 24,6 % těchto segmentů je tvořeno segmenty jednoiktovými. Tento výsledek je velmi podobný s výsledkem T. Slaměňíkové, která uvádí hodnotu 23,3 %.⁴⁶ O. Švarný uvádí výskyt 5 % čtyřslabičných jednoiktových segmentů z celkového počtu všech segmentů.⁴⁷ V mé analýze se jich nachází 4,6 %. Při zaokrouhlení na celá čísla jsou oba výsledky totožné.

V rámci těchto segmentů se čtyřslabičná kompozita vyskytovala jen zřídka. Celkem se jich v rámci čtyřslabičných segmentů vyskytlo pouze 10, z tohoto počtu se jich většina uskutečnila v rámci rytmů akronymických. Šest z těchto deseti segmentů je tvořeno modifikovanými slovesy.

4.3.4.1 Čtyřslabičné jednoiktové segmenty

V mé analýze se nachází 140 jednoiktových čtyřslabičných segmentů. Nejpočetnější skupinu v této kategorii tvoří descendentní sledy s předklonkou, které zaujímají 35 % z čtyřslabičných jednoiktových segmentů.

Descendentní sledy s předklonkou

0382.20-1 ni₃-**hui**-bu-hui
0332.08-2 hěn-**shēn**ke-d
0373.03-2 shi-wōmen-d

Během určování rytmických sledů čtyřslabičných jednoiktových segmentů se vyskytl případ, jehož vyhodnocení se ukázalo jako nepatrně obtížné. A to proto, že nejprominentnější iktová, zdůrazněně tónická slabika, se nachází uprostřed kompozita. Rytmičtý sled segmentu jsem se rozhodla vyhodnotit jako descendenci s předklonkou na základě toho, že druhé dvě slabiky v kompozitu mají silnější syntaktickou vazbu.

0412.11-1 shuō**qīng**chu-le

Další skupinu tvoří ascendentní sledy s jednou příklonkou. Takto tvořené sledy představují 22,9 % ze všech jednoiktových čtyřslabičných segmentů.

⁴⁵ SLAMĚŇÍKOVÁ, 2016, s. 72.

⁴⁶ Tamtéž, s. 71.

⁴⁷ ŠVARNÝ, 1998, s. 40.

Ascendentní sledy s jednou příklonkou

- 0351.10-1 yi-hú-**chá**-lai
0363.05-2 ye₃-kàng**òu**le
0348.06-1 zai-nóng**cūn**lǐ

Následnou skupinou jsou segmenty tvořené kombinací vzestupných a sestupných sledů. Takto vytvořený rytmus zaujímá 17,9 % ze všech čtyřslabičných jednoiktových segmentů. Z uvedených dat T. Slaměnikové vyplývá hodnota 13,2 %⁴⁸, výsledky se tedy liší jen nepatrně.

Kombinace ascendentního a descendentního sledu

- 0375.02-1 qu-kàn-**mǔ**qin
0418.07 yi-baor₁-**dōng**xī
0350.02 zai-chuáng-dǐxia

Dále následují segmenty tvořené descendentí bez předklonky, ascendentí s dvěma příklonkami a samotná ascendance. Descendance bez předklonky zaujímá 15,7 %, ascendentní sledy s dvěma příklonkami a samotná ascendance pak dohromady zaujímají 8,5 % ze všech čtyřslabičných jednoiktových segmentů. Jak je možné vidět níže, u příkladové věty 0418.20-1, se první dvě slabiky realizují jako oslabeně tónické neiktové. Jedná se o podobný případ, jako uvádím již výše, a proto ho řeším stejně.

Ostatní jednoiktové sledy

- 0334.02-1 shū**bāo**-le-ma ASee
0343.05-2 **shān**-yi-shan-ba DE
0418.20-1 yi-liang₄-qì**chē** AS

Níže uvádím příklady dvou specifických případů kombinace ascendentního rytmu s descendentním. U prvního příkladu věty 0377.04-1 jsou první dvě slabiky tvořeny oslabeně tónickou neiktovou slabikou. Tuto situaci jsem se rozhodla vyřešit podle akronymického pravidla, a tudíž považuji druhou slabiku za více prominentní. Druhý příklad věty 0339.09 se skládá z jednoslabičného zájmena a trojslabičného kompozita tvořeného podstatným jménem. Tento segment jsem se nakonec také

⁴⁸ SLAMĚNÍKOVÁ, 2016, s. 71.

rozhodla vyhodnotit jako ascendentní sled s descendentním, protože poslední dvě slabiky samostatně také tvoří podstatné jméno.

0377.04-1 wo₃-zhe₄-péngyou
0339.09 wo-shǒuzhítou

4.3.4.2 Čtyřslabičné dvojiktové segmenty

Z celkového počtu čtyřslabičných dvojiktových segmentů je nejpočetnější skupina tvořena akronymickou strukturou, která zaujímá 67,8 %. Tato hodnota je totožná s výsledkem T. Slaměnikové, již vyplývá hodnota 67,8 %.⁴⁹

Tyto segmenty mohou být realizovány jako čtyřslabičné akronymické segmenty s ikty na první a poslední slabice nebo jako trojslabičné akronymické segmenty s příklonkou nebo předklonkou. V prvním případě jsou ikty na první a třetí slabice, v druhém na druhé a čtvrté slabice.

V mé analýze je nejpočetnější skupina tvořena akronymií bez jakýchkoliv příklonek nebo předklonek, která se vyskytuje v 157 segmentech z celkového počtu 428 čtyřslabičných dvojiktových segmentů.

Akronymie

0331.01a-2 **l**ìle-ban₄-tiān
0348.04-1 xīnshì-chēchuáng
0385.03-1 **y**ì-tian₁-dào-**w**ǎn

Trojslabičný sled s příklonkou nebo předklonkou pak lze identifikovat u 133 segmentů ze všech čtyřslabičných dvojiktových segmentů.

Akronymie s příklonkou nebo předklonkou

0412.03 zhe⁴-bì-**zh**àng-le AKRe
0409.09a-2 dao⁴-wo₃-jiā-lai AKRe
0397.01-2 yì-dà-kuai₄-**t**áng pAKR
0332.05a-1 bú-**d**à-yì-huìr³ pAKR

⁴⁹ Tamtéž, s. 72.

Další kombinací, s kterou se lze setkat, jsou dva po sobě jdoucí descendentní sledy. Ve vzorku se jich v rámci čtyřslabičných segmentů nachází celkem 125. Tvoří tedy 29,2 % čtyřslabičných segmentů a zjištěná hodnota je tak opět velmi podobná výsledku T. Slaměnickové, která ve svém článku uvádí 27 %.⁵⁰

Dva descendentní sledy

0382.05 ni³-ke-jìzh
0369.05-2 zhàn-zai-ménkour₃
0411.09 **hěn**-you₃-yìsi

Dva ascendentní sledy jsou v mém vzorku nejméně početnou skupinou v rámci čtyřslabičných dvojiktových segmentů. Početem se jich v analýze nachází pouze 13. Procentuálně pak zauímají pouze 3 % v rámci těchto segmentů. Z článku T. Slaměnickové vyplývá hodnota 2,9 %, výsledky jsou tak prakticky totožné.⁵¹

Dva ascendentní sledy

0394.03-2 lánɡ-**xīn**-gǒu-**fèi**
0333.02a-2 wǔfàn-yìzhòu
0384.03-2 xiū**hui**-yì-tian¹

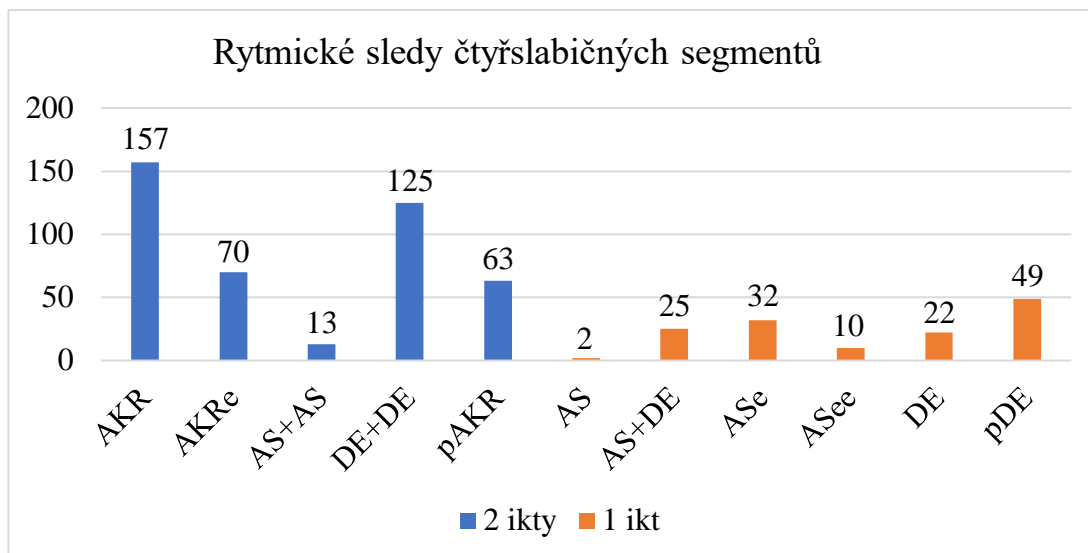
Při analyzování čtyřslabičných dvojiktových segmentů jsem narazila na jeden poněkud problematický segment. Segment se skládá z trojslabičného kompozita, za kterým následuje lichá zdůrazněně tónická slabika. Švarný takový případ nepopisuje. Rozhodla jsem tedy segment na základě jeho prominence vyhodnotit jako dva po sobě jdoucí ascendentní rytmy.

0358.10-1 gǎnwánle-**jí**

Jelikož se v rámci čtyřslabičných segmentů na rozdíl od segmentů jedno-až trojslabičných vyskytuje více kombinací rytmických sledů, pro lepší přehlednost uvádím ještě graf.

⁵⁰ Tamtéž, s. 73.

⁵¹ Tamtéž.

Graf č. 2: Rytmické sledy čtyřslabičných segmentů

4.3.5 Pětislabičné segmenty

V mé analýze se nachází celkem 197 pětislabičných segmentů. V rámci pětislabičných segmentů se již vyskytují i segmenty s třemi icty, které jsou v analyzovaných pětislabičných segmentech druhé nejčastější. I přesto ale nezaujímají ani jednu šestinu ze všech pětislabičných segmentů. Nejvíce zastoupenými jsou dvojiktové segmenty a nejméně pak segmenty jednoiktové. V rámci pěti- a víceslabičných segmentů se v mém vzorku již nevyskytují žádná kompozita.

4.3.5.1 Pětislabičné jednoiktové segmenty

V analyzovaném vzorku se nachází pouze 17 segmentů s jedním ictem a zaujímají tak v rámci pětislabičných segmentů jen 8,6 %. Z článku T. Slaměnikové je patrná hodnota 13,1 %, hodnoty se tak poněkud liší.

Nejpočetnější skupinu v rámci těchto segmentů tvoří rytmus tvořený descendentním sledem. Sestupný sled s příklonkou se uskutečňuje u osmi segmentů, samotná descendance se však vyskytla pouze jednou. Šest z těchto dohromady devíti segmentů se vyskytuje na konci kóla.

Descendentní sledy

0399.10	gòu -qīngchu-le-ba	DE
0382.08a-2	w ₃ - jì bude-le	pDE
0387.08-2	dou-lòuchulai-le	pDE

Dále se v rámci jednoiktových segmentů vyskytly ascendentní sledy s jednou nebo dvěma příklonkami a také dva segmenty s kombinací ascendentního a descendentního rytmu. Celkem je těchto segmentů osm. V ukázkách segmentů se opět objevuje jeden, konkrétně 0414.03a-1, který má na začátku dvě oslabeně tónické neiktové slabiky. Tuto situaci řeším stejně jako v kapitole 4.1.1.

Ostatní jednoiktové sledy

0377.29a-2	shi-bái táng -xiànr-d	AS+DE
0414.03a-1	nǐ-ye ₃ -rēng-le-ma	ASee
0377.15-1	sù yíng -d-shíhour	ASee

4.3.5.2 Pětislabičné dvojiktové segmenty

Jak je již zmíněno výše, segmenty s dvěma iktami patří v mé analýze v rámci pětislabičných mezi nejpočetnější. V analýze se jich nachází celkem 154. T. Slaměnková zmiňuje ve svém článku hodnotu 70,6 %⁵², v mé analýze je výskyt dvojiktových segmentů ještě o něco vyšší, a to 78,2 %.

Nejvýše zastoupené jsou segmenty s akronymickou strukturou s případnou předklonkou, příklonkou nebo obojím. Tyto segmenty zaujmají téměř polovinu ze všech pětislabičných segmentů a 46,1 % z pětislabičných dvojiktových segmentů. V rámci akronymické struktury je nejpočetněji zastoupena akronymická struktura s předklonkou, takto tvořených segmentů je 19. Segmentů, které jsou tvořeny rozložením iktů na první a poslední slabice, je pak jen o jeden méně, tedy 18. Dále následuje kombinace akronymie s příklonkou a akronymie s předklonkou i příklonkou. Takto tvořené segmenty jsou zastoupeny prakticky totožným počtem. Akronymická struktura s dvěma příklonkami tvoří jen 4,5 % ze všech dvojiktových pětislabičných segmentů. Akronymická struktura v kombinaci s descendentním sledem na konci je zastoupena ve více než 10 segmentech. Kombinace ascence s akronymickou strukturou je pak zastoupena pouze v jednom segmentu.

Akronymické sledy

0382.16-1	zìjǐ ₃ -d-shēngshì	AKR
0333.12-2	tóu -jiu-bù-téng-le	AKRe
0418.13-3	he- rè shui-d-qián	pAKR

⁵² SLAMĚNÍKOVÁ, 2016, s. 73.

0365.05a-2	yòu-tiào- wǔ -qu-le	AKRee
0377.29a-1	shi- shén me-xīnr-d	pAKRe

U segmentů tvořených kombinací akronymické struktury a descendentního sledu jsem se setkala s takovým rozmístěním slabik, které Švarný přímo nevysvětluje. U těchto segmentů je descendance vždy tvořena dvojslabičným kompozitem s iktem na první slabice. První tři slabiky pak mohou mít různé variace, a to trojslabičné kompozitum, dvojslabičné kompozitum s lichou slabikou nebo mohou být tvořeny syntagmatem. Jak je již zmíněno, poslední dvě slabiky tvoří vždy descenci s iktem na první slabice, třetí slabika v rámci takto tvořeného segmentu nemůže tedy být arzí. I přes to, že je v takto tvořených segmentech iktová slabika pouze první a čtvrtá, rozhodla jsem se první tři slabiky vyhodnocovat jako akronymii, protože jsem od sebe nechtěla rozdělovat dvojslabičná kompozita na konci segmentu. Také se mi takto sestavené slabiky svou strukturou jeví nejvíce podobné akronymii.

Kombinace akronymické struktury s descendencí

0408.01	nǐ-zhe ₄ -shēn- yī shang	
0344.05-2	méi -ren-yong ₃ -shànz	
0404.01a-1	tài yangù-dǐxia	

Dále se vyskytovaly segmenty s kombinací dvou descendentních nebo ascendentních sledů a také kombinace ascendentních a descendentních sledů. Všechny tyto typy se také dále uskutečňovaly s případnou předklonkou nebo příklonkou. Nejpočetnější skupinou u takto tvořených segmentů jsou ty, které jsou tvořeny dvěma descendentními sledy. Takovýchto segmentů je dohromady 35,1 % s převahou dvou sestupných sledů bez předklonky. V porovnání s výsledkem T. Slaměnkové, která uvádí hodnotu 26,3 %, je to téměř o 10 % více.

Dva descendentní sledy

0415.01a-1	zhe-sān-kuai- bǎn z	pDE+DE
0333.06a	ta- shuì -le-méi-you	pDE+DE
0385.02	xiūxi-xiu ¹ xi-ba	DE+DE
0366.03-1	kǎoshi ₄ -d-rìz	DE+DE

Zbylé segmenty tvořené ascencí nebo kombinací ascence s descencí a tvoří jen necelých 10 %. U těchto segmentů je nejzastoupenější vzestupný sled v kombinaci se sledem sestupným, mezi kterými je vložena atonická slabika. Naopak pouze v jednom segmentu se vyskytuje ascence s descencí bez vložené atonické slabiky.

Ostatní dvojiktové sledy

0333.13-2	yi ₃ qián-d-shuìmián	AS+AS
0385.01a-1	jiǎnyàn-d-jiéguo	AS+e/p+DE
0411.17-1	hao ₃ xīn-hao ₃ yì-d	AS+ASe

Již zmiňovaný jeden sled tvořený kombinací ascencí a descencí je svou strukturou podobný tříslabičnému segmentu zmíněnému výše v mé práci, u kterého také vedle sebe stojí dvě zdůrazněně tónické slabiky. U tohoto segmentu se zdůrazněně tónické slabiky realizují na druhé a třetí slabice. Protože však v tomto segmentu třetí a čtvrtá slabika dohromady tvoří kompozitum, nelze segment vyhodnotit jako stoupavý s dvěma příklonkami. Obě slabiky jsem proto na rozdíl od předešlého segmentu identifikovala jako iktové. Takto rozložené slabiky jsem pak vyhodnotila jako ascenci v kombinaci s descencí.

0347.01a-3 you₃-èr-sānshì-hu

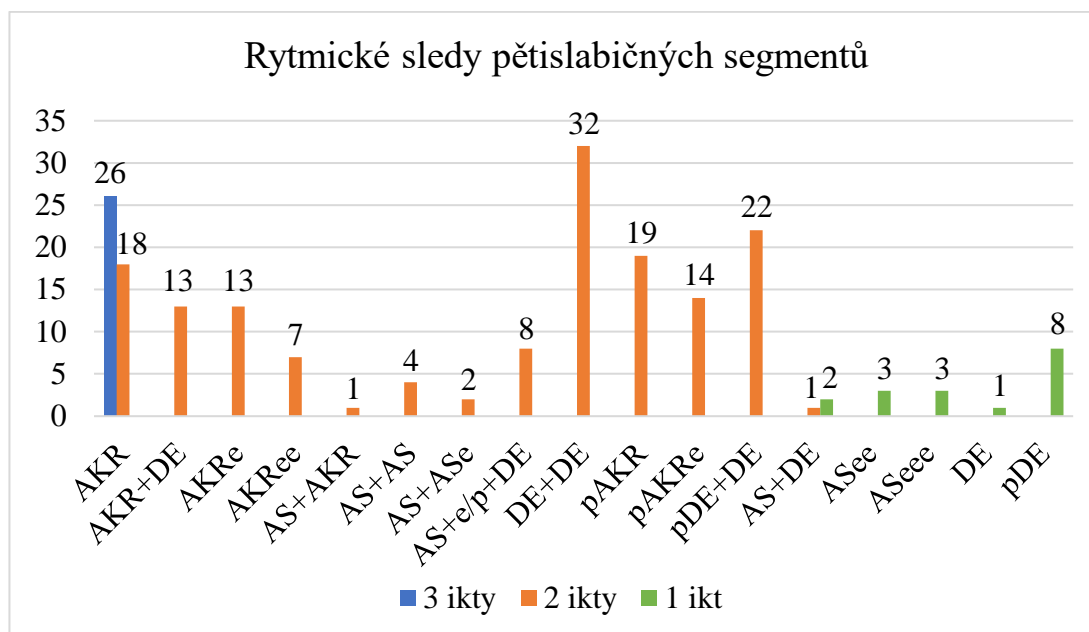
4.3.5.3 Pětislabičné trojiktové segmenty

Jak již bylo zmíněno výše, trojiktové segmenty jsou druhou nejpočetnější skupinou v rámci pětislabičných segmentů, i přesto však zauímají pouze 13, 6 % ze všech pětislabičných segmentů. Všechny jsou tvořeny akronymickou strukturou s ikty na první, třetí a poslední slabice. Poměrně často se na konci segmentu vyskytovalo tříslabičné kompozitum.

Akronymie

0392.04a-2	hèle-ji ³ -sheng-cǎi
0363.06-2	nǎli-chīdebǎo
0403.12-2	guò-d-yě-bu-cuò

Na závěr uvádím ještě graf s přesným počtem všech rytmů, které se vyskytly v rámci pětislabičných segmentů.

Graf č. 3: Rytmické sledy pětislabičných segmentů

4.3.6 Šesti-a více slabičné segmenty

Ze 48 segmentů jsou pouze tři sedmislabičné, všechny ostatní jsou šestislabičné. U těchto segmentů se nachází pouze jeden s jedním iktem, zbylé jsou buď dvoj- nebo tříiktové. Nejpočetnější skupinu tvoří opět dvojiktové segmenty, které zaujímají více než polovinu vzorku šesti-a víceslabičných segmentů. Tento výsledek je podobný výsledku T. Slaměňíkové, z jejíhož textu také vyplývá hodnota větší než polovina.⁵³ Trojiktové segmenty v mém vzorku pak tvoří 43,8 %.

4.3.6.1 Šesti-a víceslabičné jednoiktové segmenty

Zmiňovaný jednoiktový segment se skládá ze šesti slabik a je tvořen kombinací ascence a descence. Jediná iktová slabika je zdůrazněně tónická a stojí na začátku descendentního sledu.

0382.12a-2 w₀₃-dōu-**jì**xialai-le

4.3.6.2 Šesti-a víceslabičné dvojiktové segmenty

Tyto segmenty zabírají v rámci šesti-a víceslabičných segmentech 56,3 % a jak již bylo zmíněno, tvoří tak nejpočetnější skupinu mezi šesti-a víceslabičnými

⁵³ SLAMĚŇÍKOVÁ, 2016, s. 74.

segmenty. Rozdíl mezi dvojiktovými a trojiktovými segmenty už však není tak velký jako u pětislabičných segmentů.

Nejčastěji se vyskytují segmenty tvořené akronymií s případnou předklonkou nebo příklonkou. Také sestupné a vzestupné sledy v kombinaci s akronymickou strukturou, přičemž nejvíce zastoupený druh dvojiktového segmentu je tvořen akronymií s předklonkou i příklonkou. Druhým nejvíce zastoupeným dvojiktovým typem je potom segment tvořen dvěma klesavými sledy s předklonkou. Dále se lze ještě setkat se segmenty tvořenými dvěma stoupavými sledy s příklonkou, dvěma po sobě jdoucími descendentními sledy, kombinací ascendentního a descendentního sledu s vloženou atonickou slabikou. Níže uvádím několik příkladů.

Dvojiktové sledy

0383.19-1	hái- yòng dezha ₀₂ -wǒ-ma	pAKRe
0411.13-1	ba ₃ -jièlai-d-dōngxi	pDE+DE
0418.04-1	wú lun-shenme-di ⁴ fang	DE+DE
0418.13-4	dou-bù- bāo -zai-li ³ mian	AS+e/p+DE
0412.11-2	ta-yí dìng -hui-tóngyì-d	AS+ASe
0403.09a	gěi-ta-yi-jian ₄ -máo yī	AKR

4.3.6.3 Šesti-a více slabičné trojiktové segmenty

Tyto trojiktové segmenty tvoří 41,7 % z šesti-a víceslabičných segmentů. Největší výskyt tří iktů je v segmentech s akronymickým rytmem, kde se iktus realizuje na první, třetí nebo čtvrté a poslední slabice. V mém vzorku stála druhá arze v 8 z 10 případů na místě třetí slabiky. Tři segmenty pak měly akronymickou strukturu v kombinaci s descendentním sledem na konci, mezi kterými byla vložena atonická slabika. Vyskytly se také segmenty s třemi po sobě jdoucími sestupnými sledy. Dva segmenty se skládaly ze dvou po sobě jdoucích akronymických struktur, přičemž jeden segment byl s předklonkou. Identifikovala jsem také jeden akronymický rytmus s předklonkou.

Trojiktové sledy

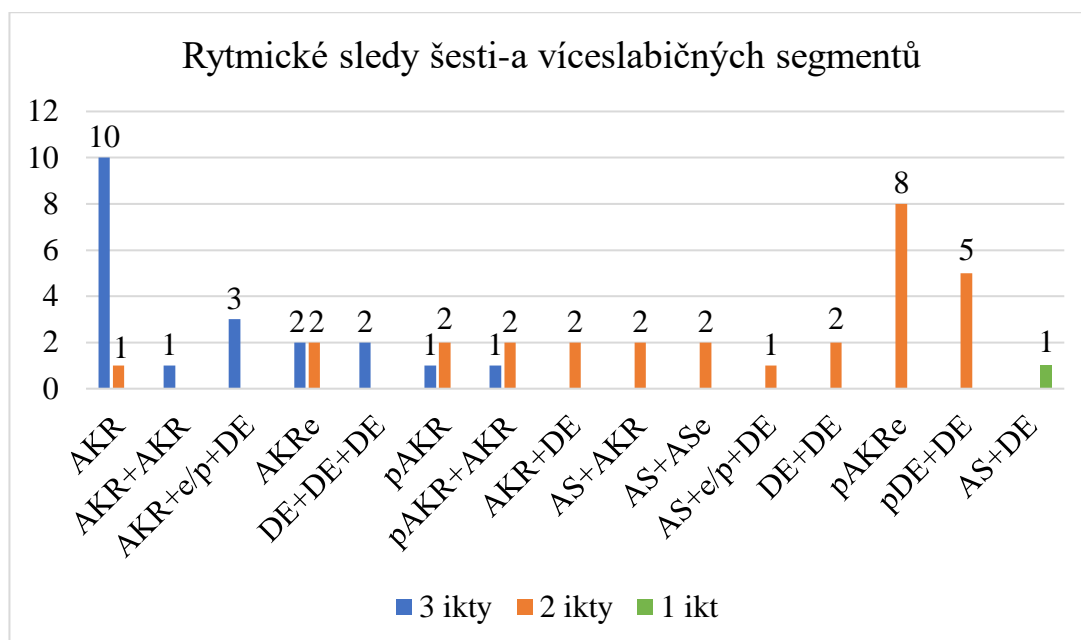
0412.02-3	liúgo-cūnz-yi ₃ hòu	AKR
0364.08	wènhou-ni ³ -d- fū ren	AKR+e/p+DE
0396.02-1	jiè-ni ₃ -d- gāng bǐ-yòng-yong	DE+DE+DE

0336.04-2	jiu-bù-ting ₁ -ni ³ -d-huà	pAKR
0346.01	wo ³ men-wūzili ³ -d	AKRe
0335.06-2	dou-dui ₄ zh-ta ₁ -yí-ge-rén	pAKR+AKR

U zmiňovaného segmentu s dvěma akronymickými strukturami se vyskytlo podobné rozmístění slabik, na které již bylo poukázáno výše v kapitole pětislabičných segmentů. Jelikož za oslabeně tónickou neiktovou slabikou následuje zdůrazněně tónická slabika s atonickou, které dohromady tvoří kompozitum, které jsem nechtěla rozdělovat identifikovala jsem poslední tři slabiky jako akronymickou strukturu. Celý segment se od ostatních šesti-a více slabičný liší tím, že uprostřed se nachází lichá slabika a kompozitum. Připadalo mi tedy vhodnější držet se systému již zavedeného u pětislabičných segmentů a vyhodnotit tento segment jako dvě po sobě jdoucí akronymické struktury místo jedné samostatné akronymie.

0372.01a-2 yǐjing-you₃-èrshi-nián AKR+AKR

Opět uvádím pro lepší představu ještě graf, ve kterém lze vidět všechny šesti-a více slabičné segmenty popsané výše i s jejich přesnými počty.

Graf č. 4: Rytmičké sledy šesti-a víceslabičných segmentů

4.3.7 Shrnutí analýzy segmentů

Na závěr analýzy segmentů ještě uvádím tabulku, která shrnuje všechny výsledky získané z analýzy segmentů. Z tabulky vyplývá, že téměř polovina ze všech segmentů je tvořena descendencí. Nejvíce se takto tvořené segmenty vyskytují v rámci dvojslabičných a trojslabičných segmentů. U dvojslabičných tvoří téměř dvě třetiny, u trojslabičných pak více než dvě třetiny. Celkově je patrná převaha descence u všech jednoiktových segmentů, kromě segmentů šestislabičných. T. Slaměnková zmiňuje totožnou hodnotu 49 % descence, která zaujímá více než polovinu jak u dvojslabičných, tak i u trojslabičných segmentů.⁵⁴ Akronymie v mém vzorku celkově tvoří téměř jednu čtvrtinu, tato hodnota znovu prakticky shoduje s hodnotou T. Slaměnkové, která ve svém textu uvádí 24,9 % zastoupení akronymie. Akronymický rytmus zaujímá u dvoj- a trojiktových segmentů více jak tři čtvrtiny ze všech těchto segmentů. Výsledek, který vyplývá z textu T. Slaměnkové je znovu velmi podobný.⁵⁵ Z textu Švarného vyplývá hodnota téměř dvě třetiny, což je o něco nižší než v mé analýze nebo textu T. Slaměnkové, i přesto však převažují segmenty s akronymickou strukturou.⁵⁶

⁵⁴ SLAMĚNÍKOVÁ, 2016, s. 75.

⁵⁵ Tamtéž, s. 25.

⁵⁶ ŠVARNÝ, 1998, s. 42-46.

Rytmické členění segmentů				
typ	počet	podtypy	ikty	počet
akronymie	715 23,6 %	akronymie jako celek	2-3	514 17,0 %
		akronymie s předklonkou	2-3	85 2,9 %
		akronymie s příklonkou	2-3	87 2,9 %
		akronymie s předklonkou i příklonkou	2	22 0,7 %
		akronymie s dvěma příklonkami	2	7 0,2 %
descendence	1484 49,0 %	jeden sled	1	897 29,6 %
		jeden sled s předklonkou	1	399 13,2 %
		dva nebo tři sledy	2-3	161 5,3 %
		dva sledy s předklonkou	2	27 0,9 %
ascendence	655 21,6 %	jeden sled	1	501 16,5 %
		jeden sled s příklonkou	1	121 4,0 %
		dva sledy	2	17 0,6 %
		jeden sled s dvěma nebo třemi příklonkami	1	16 0,5 %
ostatní	175 5,80 %	jednoslabičné	1	110 3,6 %
		ostatní	1-3	65 2,1 %

Tabulka č. 4: Rytmické členění segmentů

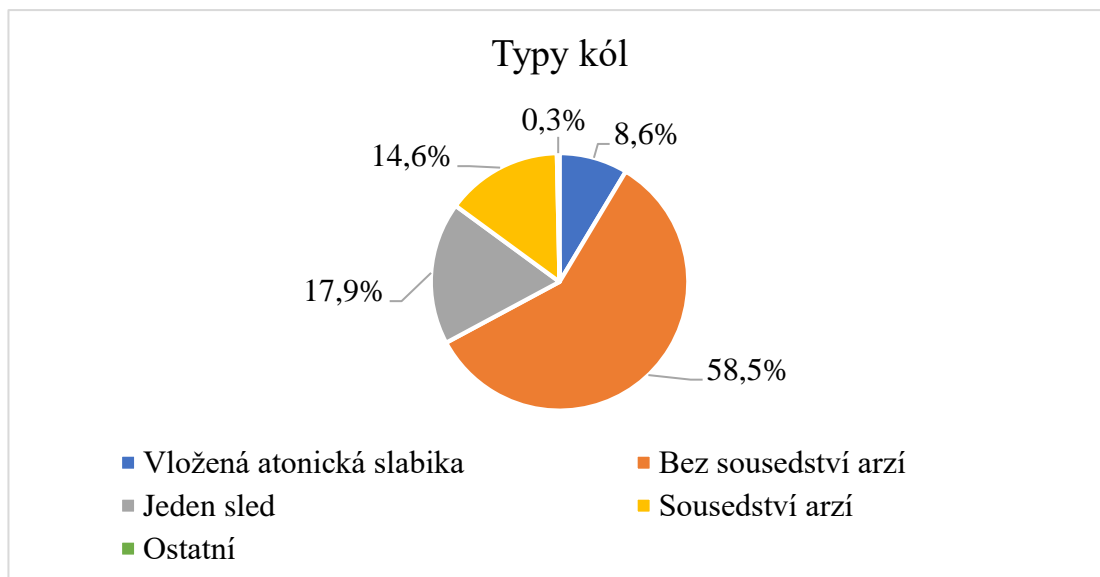
4.4 Analýza kól

Počet sledů v mé analýze činí 3570, jeden kólon je tedy tvořen 2,4 sledy. V rámci analýzy kól určuji pozici ascendentních a descendentních sledů na začátku a na konci kóla, do výpočtu nebyly zahrnuta jednosledová kóla. V analyzovaném textu je začátek kól z 82,5 % tvořen descendentním sledem nebo trojslabičným akronymickým sledem. Lichá slabika se na začátku u dvoj- a více sledových kól objevila celkem u 55 z nich, z tohoto počtu bylo 24 součástí descendentního sledu. Ascendentní rytmus společně s trojslabičným akronymickým rytmem na konci kól zaujímá 63,2 %. U tohoto rytmu se lichá slabika na konci dvoj- a více sledových kól objevila celkem 7krát z toho 6krát je součástí ascendentního sledu. Procenta ascendentních sledů na konci kól jsou velmi podobné s výsledky T. Slaměňíkové, co se týče descendentních sledů na začátku kól hodnoty se liší o pouhé 4 %.

V rámci kól jsem si vymezila pět typů, do kterých jsem je řadila a poté je dále analyzovala. Jsou to tyto typy: jednosledová kóla, kóla s vloženou atonicou slabikou, kóla se sousedstvím arzí, kóla bez sousedství arzí a ostatní kóla pro ty, které nezapadají do žádné z předešlých kategorií.

K bezprostřednímu sousedství arzí nedochází v 85,4 % případů, což se téměř shoduje s výsledkem T. Slaměňíkové.⁵⁷ Zhruba necelou jednu pětinu z toho tvoří jedno sledová kóla. V takovýchto kólech mají akronymické a descendentní sledy největší zastoupení. Lichou slabikou je pak tvořeno 12 kól, to je jen o jeden kólon více než zmiňuje T. Slaměňíková a to ačkoliv je v mé analýze téměř dvakrát více vět. U kól tvořených dvěma a více sledy dominují, z více jak dvou třetin, ty s výskytem akronymie. Jedná se o kóla tvořená jedním nebo více sestupnými sledy v kombinaci s jedním nebo více vzestupnými sledy, dále také akronymií v kombinaci s descendentním sledem, ascendentním sledem, druhou akronymií nebo lichou slabikou. Pro lepší přehled uvádím ještě graf s typy kól.

⁵⁷ SLAMĚŇÍKOVÁ, 2016, s. 77-79.

Graf č. 5: Typy kól

4.4.1 Jednosledová kóla

Kól tvořených jedním sledem se v mém vzorku nachází celkem 269. Všechna jedno sledová kóla jsou sice tvořena pouze jedním segmentem, avšak počtem slabik se vzájemně liší. V mém vzorku se takovéto kóla nacházejí v rozmezí jedné až pěti slabik. Jak již bylo zmíněno výše, nejpočetnější skupinou jsou segmenty tvořené akronymií s celkovým počtem 113, které také zahrnují sledy s případnou předklonkou nebo příklonkou. Další početnou skupinu tvoří kóla s descendentním sledem.

Jedno sledová kóla

0411.01-2	°V	mǎi-zhè-benr-shū
0336.10-3	V ^{oo}	gǎnbushàng-nimen
0334.01-2	°\	zhǎo-shénme
0335.06-1	\	huìshang
0360.11a-1	/	hédī
0377.15-1	/ ^{ooo}	sùyíng-d-shihour
0352.10a-2		bù

4.4.2 Kóla bez susedství arzí

S počtem 878 jsou kóla bez susedství arzí nejpočetnější skupinou v rámci dvoj- a více sledových kól. U takových to kól je nejvíce zastoupeným rytmem akronymický. Ten je často tvořen jedním nebo více sestupnými sledy a jedním vzestupným sledem s případnou předklonkou nebo příklonkou. Případy, kdy je akronymický rytmus tvořen dvěma vzestupnými sledy na konci už nejsou tak časté,

pouze jednou se pak vyskytl případ s třemi vzestupnými sledy na konci. V analyzovaném vzorku se lze také setkat s trojslabičnou akronymickou strukturou, který předchází ještě počáteční descendentní sled, koncový ascendentní sled už není tak častý. Akronymický rytmus zaujímá 62,1 %. Kóla, která jsou tvořena dvěma akronymickými rytmy byla poněkud ojedinělá, a tak je v této skupině řadím mezi *ostatní*. Poměrně početnou skupinou jsou kóla tvořená opakujícími se descendentními sledy, zaujímající 26,8 % v rámci kól bez sousedství arzí. V relativně malém množství se vyskytla kóla tvořená opakujícími se ascendentními sledy a kóla s kombinací ascendentního a descendentního sledu. Níže uvádím přehled sledů kól bez sousedství arzí.

Akronymie

0416.03-1	\\	ta ¹ men huáfú-shèngzhuāng
0417.03-2	\\V	wo ³ men-méi-you wúxiandiàn
0358.09a-1		tiān hai-méi- liàng
0359.04-1	\\V	tāmen sān -ge-rén
0359.04-2	\\°V	měi -ren dou-dàile-qián
0360.10-2	V/°°	suǒyì-jiu ⁴ bu- liú -ta-le
0351.07	°\\V°	ba ₃ - píz pào-zai-shuǐli jiu ⁴ -hui- ruǎn -le
0348.06-2	\\V\\V\\	cháng chang kěyì kànjian nóngmín you-shuǐchē chē- shuǐ

Opakování descendentního sledu

0416.06a-1	°\\	ta-chuānzh huáfú
0397.07-1	\\	ta ¹ -zai-dìshang
0410.09	\\V\\	wo ³ men-yao tè bie-zhùyì ta ¹ -d-xíngwei
0332.02	\\°V\\	bú yao ba-míngz kè-zai-zhuōzishang
0397.08-2	°\\°\\°	shi-gei ³ -ni guo-shēngri mǎi- lǐ wù-d
0411.19-1	\\V\\°\\	ni ³ -duì zhè-jian-shìqing you ₃ -shénme- yì jian

Opakování ascendentních sledů

0392.02-3	//°	ba ₃ - qiáo dou-zhènduàn-le
0409.05-2	//°°	dao-qiánxiàn shì chá -qu-le
0335.05-2	/°/°	yí dìng -shi kāi- huǒ -le

Ostatní

0335.10a-2	V\°	yòu-yao-rang ₄ -bàba fā- huǒ -le
0372.01a-2	VV/°	yǐjing-you ₃ - èr shi-nián mei-jian ₄ -miàn-le
0383.07a	°\V\	wo ₃ -māma zǒng shi-yong ₄ -bào _{zh} i ₃ diǎn- huǒ
0345.17-1	V°/	bùla ₁ gē-de xuéxiào
0369.04-2	\V\\\	jiéguo hái shi-me ₂ -lào _{zh} shen ² me-hǎochu

4.4.3 Sousedství arzí

Ke střetu dvou arzí dochází u 219 kól z toho se u devíti z nich vyskytují střety dva. Nejpočetnější jsou kóla tvořena dvěma akronymickými strukturami nebo kóla tvořena akronymickou strukturou následovanou descendentním sledem. Takto tvořená kóla zaujímají téměř polovinu z celé této skupiny. Poměrně často se také vyskytují kóla tvořena akronymickou strukturou, již předchází ascendentní sled, u takových to kól se dva vzestupné sledy na počátku kóla vyskytují jen zřídka. Relativně časté jsou také kombinace vzestupných sledů se sledy sestupnými a liché slabiky s akronymickou strukturou. Celkem 25 kól je tvořených lichou slabikou s akronymickou strukturou, avšak akronymickou strukturou, za kterou následuje lichá slabika jsou tvořena pouze 4 kóla. Méně častá je kombinace liché slabiky s descencí. Vyskytují se také kóla tvořena dvěma akronymickými strukturami s lichou slabikou na konci. Kóla u kterých se vyskytují dva střety jsou v mé analýze tvořena třemi akronymickými strukturami, u jednoho se na konci ještě vyskytuje descendentní sled. Další kombinace, které se vyskytly jsou akronymická struktura v kombinaci s lichou slabikou a descencí, ascence s dvěma akronymickými strukturami nebo ascendentní sled s akronymickou strukturou a následným descendentním sledem. Níže uvádím ukázky kól.

Dvě akronymické struktury

0403.14-2	V+V	bù-yiding ⁴ kàode zhù
0331.08	°\+V°°	ta-shàng-d-xuéxiào shì-guó lì -d-ma
0337.02-1	°\+V°	nǐ ₃ - tīng jian you ₃ -rén hǎn-jiù-mìng-ma
0362.04	\+V/	qǐng-ni xiàwǔ wǔ -dian-zhōng zai-lái

Kombinace akronymie s descendenci

0342.05-2 \//+\ zhèng-hǎo ba³-zhè-fēng¹-xìn dài-qu-ba
0342.14 V+\° zhè-yì-dài dìshì hěn-**píng**tan
0342.16a-2 \//+\ chuānghushang-d pí**dài** duàn-le

Kombinace ascendance s akronymií

0412.10a-2 /+V wǒ-yě shuōbu**qīng**
0358.09a-2 /+\° zǔmǔ jiù-qu gǎn**jí**-qu-le
0339.01a-2 /+\V wǒ-yì-**diǎnr** yě-bu-juéde-téng

Kombinace ascendance s descendenci

0381.09-2 /+\° wǒ₃-jiu⁴ rèn-nin zuo-**mǔ**qin-ba
0342.15-1 /+\V suí-**biàn** zhǎo-gen-shen²me-**dài**z
0377.22 /+\V fùmǔ yīnggai guānxin értong-**jiào**yu

Kombinace liché slabiky s akronymií

0342.01 |+\V wǒ **méi**-dai₄ wǎngdōu
0345.10 |+\V wǒ **bú**-huì kāi-qìchē
0405.05 |+\V° wǒ **cái**-bu-xīhan ta¹-d-qián-ne

Dva střety arzí

0380.01 /+\V/+V\ wǒ₃-kàn ni²-hèn₃-xūyao-yì-jian¹ xīn-d
dōngji-dà**yī**
0399.05-2 /+V+\ bú-**gòu** bā-ge-ren² chī-d
0381.06 \//+\V wǒ³men zài-hǎibiānr rènshìle yì-wei⁴
lǎo-yú**wēng**
0343.03 \//+\V\ rē-d wǒ **xiě**-yì-huì³ jiù-dei₃ **shān**-yì-
huì₃-shànz
0404.02 |/+|+\ jiǔ shì-**yuè** chén **yuè**-hǎo

Ostatní

0381.21-2 /+\V ta-què**shí** zuòle bu-shǎo-gōngzuo
0414.05 |+\ tiān **hēi**-le

0350.02 |/\|/+| **māo** zai-chuáng-dǐxia sāle-yi-pao¹
niào

4.4.4 Atonická slabika mezi dvěma arzemi

Kóla s vloženou atonickou slabikou, která tak zabraňuje přímému sousedství arzí sestávají v mém vzorku ze 129 kól. Procentuálně je zastoupení takových to kól velmi podobné s výsledkem T. Slaměňíkové, která uvádí hodnotu 6,9 %, což je jen o necelé dva procenta méně než v mé analýze.⁵⁸ U těchto kól se nacházejí identická uspořádání sledů jako u kól se sousedstvím arzí. Nejpočetnější skupinou jsou kóla tvořena akronymickou strukturou v kombinaci s descendencí na konci, tyto sledy jsou zastoupeny u 45 kól. Poměrně početná jsou také kóla tvořená ascencí v kombinaci s descendencí, dvěma akronymickými strukturami a ascencí na počátku kóla v kombinaci s akronymickou strukturou. Vyskytla se také kóla v kombinaci s lichou slabikou, a to s počtem 12. Níže uvádím několik příkladů sledů, které se v mé analýze vyskytly.

Kombinace akronymické struktury s descendencí

0345.33 °\V°\ wo₃-hē-bei₁ liáng-kāishuǐ jiu-xíng-le
0363.04-2 °\°\ ta-**bǎo**-chángle rénjiān-d xīnku₃
0411.17-1 °\//°°\ wo-jiějie hao₃xīn-hao₃yì-d qu-kàn-ta

Dvě akronymické struktury

0418.03-2 V°V **kě**yi-yong⁴-lai bāo-shāng**kǒu**
0386.02-1 °\°V ta-jīng-nián-lěi-yuè-d bu²-zai-jiā
0360.02 \\//°°\ wǒmen **yí**dìng-hui-zai zhe-zuì-**hòu**-yi-ci⁴-
d juézhànzhong dédao-shènglì

Kombinace ascence s descendencí

0334.05-1 /°\ zhǎowánle qián-le
0400.04-2 /°\ zai-hēibǎnshang huágo-d-shēngyin
0405.01-1 /°°\ ni₃-zuì-**dà**-d xīwang shi-shénme

⁵⁸ SLAMĚŇÍKOVÁ, 2016, s. 79.

Kombinace ascendance s akronymickou strukturou

0397.04-1	/°V	hé biānr shang nèi-kuai-dì
0378.03a-2	/°\°	lián- huà dou-shuōbuchulái-le
0335.07a-1	//°\V	shìbīng cā- qiāng -d-shi ² hour méi-zhù yì

Kombinace s lichou slabikou

0396.08a	°\	tā jiè-jīhui chū qule-yi-tàng
0345.03a	°\	mén shi- kāi zh-d
0411.21	\ °	nà-shi yìxiang ₃ bu dào -d shì

Ostatní

0369.05-1	V°\ V°\	ta ¹ -yiqián shi-cūnrli ₃ pǐnxing- zui -bu- hǎo-d nǚren
0390.04	/°\°\	jǐngxià you ₃ - fēi chang-wánshàn-d tōngfēng- shè bei
0367.07-2	/°\V°V°	bùrán nǐ- yí ding yě-hui-wánr-d hěn- gāo xìng -d

4.4.5 Komplikovanévíce sledové kombinace

V mé analýze se vyskytlo pět kól, které obsahují jak střet dvou arzí, tak vloženou atonickou slabiku. I přes malý počet takových to kól, jsem se je rozhodla zařadit do samostatné skupiny. V průměry jsou tato kóla tvořena 3,6 sledy. Dvě kóla jsou tvořena třemi po sobě jdoucími akronymickými strukturami, dvě pak dvěma akronymickými strukturami následovanými descendentním sledem. Jeden kólon se skládá ze dvou bezprostředně následujících lichých slabik a akronymické struktury. Co se týče kól s descendentí na konci, vložená atonická slabika se u obou nachází právě mezi akronymií a descendentním sledem. U slabiky s dvěma lichými slabikami lze pozorovat podobný jev, kde je atonická slabika vložena mezi lichou slabiku a akronymií, dalo by se totiž říct, že se jedná o vzestupný a sestupný sled. Níže uvádím přehled těch to kól.

Komplikované více sledové kombinace

0383.04	V+V°V	bú yao-yòng zhè-zhong- huà lai-xiàhu-wo ³
0383.03	\ V°V+V	ni ³ -yong ₄ zhè -zhong-huà lai-xiàhu-wo ³ yě-bái fèi
0415.03a-2	V+V°°\	you ³ -hen-duō mùbǎn-dā-d xiǎo- fáng z

0408.02a V+V°\ \ **qīng**niánrén² yīnggāi hǎohāor-d duànlián-
shēntǐ

0359.06-1 |+|°V tā **měi** xǐ-yí-ci-zǎo

5 Závěr

Cílem této práce bylo nejdříve zpracovat vybrané věty hesel do elektronické podoby a poté provést analýzu suprasegmentálního členění. Dále je na základě teoretického popisu O. Švarného vyhodnotit a poté je s jeho výsledky a výsledky T. Slaměnickové porovnat.

Na začátku své práce jsem v teoretické části popsala důležité zdroje a pojmy, o které jsem se dále opírala ve své analýze. Vylíčila jsem postup zpracování svého vzorku a také problematické části, s nimiž jsem se setkala. V analýze jsem poté uvedla výsledky své analýzy, ty jsem porovnávala s analýzou T. Slaměnickové a O. Švarného a ke každému úseku jsem uvedla několik příkladů.

Výsledky se v zásadě shodují s analýzou prvních 50 hesel slovníku, kterou provedla T. Slaměnicková. Z hlediska lineárního členění jsem došla k závěru, že nejpočetněji jsou zastoupena kóla skládající se ze dvou segmentů, čtyř-a více segmentální kóla se pak vyskytují jen zřídka. V rámci segmentů jsou nejpočetnější skupinou dvoj-a trojslabičné segmenty. Více než dvě třetiny segmentů tvoří segmenty, jejichž součástí je pouze jedna iktová slabika.

Z hlediska prominence a iktovosti slabik jsem došla k závěru, že větší převahu tvoří neiktové slabiky nad slabikami iktovými, což příkládám poměrně častému výskytu atonických slabik a nízkému výskytu slabik oslabeně tónických iktových. Atonických slabik se v mé analýze vyskytuje téměř devětkrát více než slabik oslabeně tónických iktových. Nejpočetnější skupinou iktových slabik jsou slabiky plně tónické iktové.

Co se rytmického členění segmentů týče, i v mém vzorku se potvrdilo tvrzení O. Švarného a T. Slaměnickové, že takřka polovina segmentů je descendentního charakteru. Descendentní rytmus byl nejvíce zastoupen u jednoiktových segmentů jako jeden samostatný sled bez předklonky, u dvoj-až tříiktových měla největší zastoupení akronymie, přičemž se toto zjištění opět shoduje s výsledkem T. Slaměnickové.

I v mé analýze byl pro pozici na začátku kóla příznačnější descendentní sled a pro pozici na konci kóla sled ascendentní. Toto tvrzení se shoduje s tvrzením O. Švarného, i T. Slaměnickové. Stejně tak, jak to uvádí T. Slaměnicková, také v mé

analýze platí převaha descendance v postavení na počátku kóla. Nejpočetněji byla zastoupena kóla bez sousedství arzí a z rytů byla nejvíce zastoupena akronymie.

Výsledky analýzy a její elektronická podoba poslouží k rozšíření vzorku a mohou tak v budoucnu sloužit k rozsáhlejšímu výzkumu prozodických jevů. O získaná data v analýze se bude možné opírat v budoucích pracích jejichž cílem bude prozodickou transkripci současné čínštiny prozkoumat ještě o něco více. Zpracované věty, segmenty a jejich analýza snad také napomohou k výzkumu jiných oblastí, které nejsou v mé analýze rozebírány a napomoci tak k prohloubení a rozšíření znalostí čínštiny.

6 Resumé

The aim of this thesis was to rewrite chosen sentences into electronic form, then divide them into particular parts and analyse them. After the analysis is done I will compare collected datas with results of Oldřich Švarný and Tereza Slaměnková.

At first, I explained main elements, which were the core of my thesis. I described methodology of processing and problematic parts. I did compare my results with the results of Oldřich Švarný and Tereza Slaměnková.

Results are very similar with the prior analysis. Colons made of two segments are the most frequent and the largest group of segments are two and three syllabic segments. More than two thirds of segments are made with only one ictus syllabic. Almost half of the segments are made of dropping sequence and was most common in segments with only one ictus whereas in segments with two and three ictus the most frequent rhythm was the acronymic one. For the position at the start of the colon was more characteristic falling sequence and for the position at the end of the colon was ascending sequence more distinctive. Colons without ictuses right next to each other were the most superior in numbers.

Analysis confirms cited statements of Oldřich Švarný and Tereza Slaměnková. Results of the analysis can be used for further research or Chinese prosody and help to create electronic dictionary for future students.

7 Seznam použité literatury

Li Aijun, Chinese Prosody and Prosodic Labeling of Spontaneous Speech [online]. 2002, [cit. 29. 3. 2018]. Dostupné z: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.4.565&rep=rep1&type=pp>

SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza. Rytmické členění příkladových vět Učebního slovníku jazyka čínského (hesla1-50). *Dálný východ*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016, 6(2), 64-82. ISSN 1805-1049.

ŠVARNÝ, Oldřich. *Hovorová čínština v příkladech 3*. Olomouc Univerzita Palackého, 1998. ISBN 80-7067-819-4.

ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. *Prozodická gramatika čínštiny*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. Monografie. ISBN 978-80-244-4205-1.

ŠVARNÝ, Oldřich. *Učební slovník jazyka čínského 1*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1998. ISBN 80-7067-907-7.

ŠVARNÝ, Oldřich. *Učební slovník jazyka čínského 2*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1999. ISBN 80-7067-987-5.

TŘÍSKOVÁ, Hana, SEHNAL, David (2013). „Jak číst čínskou abecedu pinyin“. *Pražská kulturní revue: Čínská lidová republika. Příloha Literárních novin*, 2011, č. 40, s. 4-6. ISSN 0029-5302.

TŘÍSKOVÁ, Hana. Prozodická transkripce čínštiny O. Švarného: čtyři historické verze. *Nový Orient*. 2011, roč. 66, č. 4, s. 45-50. ISSN 0029-5302

TŘÍSKOVÁ, Hana. *Segmentální struktura čínské slabiky*. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2181-4.

TŘÍSKOVÁ, Hana. Za Oldřichem Švarným a jeho prozodickou transkripcí čínštiny. *Nový Orient*. 2011, roč. 66, č. 3, s. 40-43. ISSN 0029-5302.

XU, Yi, Albert LEE, Santitham PROM-ON and Fang LIU. Explaining the PENTA model: a reply to Arvaniti and Ladd. *Phonology* [online]. 2015, vol. 32, no. 3, pp. 505–535 [cit. 29. 3. 2018]. Dostupné z: doi:10.1017/S0952675715000299.

Yang, Li-chiung, Harmony and Tension in Mandarin Chinese Prosody: Constraints and Opportunities of Lexical Tones in Discourse Markers. *Speech prosody Chicago* [online]. 2010, [cit. 29. 3. 2018]. Dostupné z: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.648.2002&rep=rep1&type=pdf>

8 Seznam příloh

8.1 Přílohy dokumentu

Příloha č. 1 Protokol analýzy

8.2 Přílohy na CD

Příloha č. 2 Věty v prozodické transkripci

Příloha č. 3 Věty ve znacích

Příloha č. 4 Český překlad vět

Příloha č. 5 Analýza kól a segmentů

Přílohy dokumentu

PROTOKOL ANALÝZY			
hesla	331-418	počet segmentů	3029
počet vět	814	počet sledů	3570
počet kól	1500	počet slabik	8825
PROMINENCE SLABIK			
zdůrazněně tónické (1343), plně tónické iktové (2383), plně tónické neiktové (1081), oslabeně tónické iktové (310), oslabeně tónické neiktové (1000), atonické (2708)			
SEGMENTY			
jednoslabičné jednoiktové (110)			
dvojslabičné jednoiktové (1151): AS (433), DE (718)			
trojslabičné (955): jednoiktové (653): DE (156), pDE (342), AS (66), ASe (89) dvojiktové AKR (302)			
čtyřslabičné (568): jednoiktové (140): AS (2), ASe (32), ASee (10), DE (22), pDE (49), AS+DE (25) dvojiktové (428): AKR (157), AKRe (70), pAKR (63), AS+AS (13), DE+DE (125)			
pěťslabičné (197): jednoiktové (17): AS+DE (2), ASee (3), ASee (3), DE (1), pDE (8) dvojiktové (153): AKR (18), AKR+DE (13), AKRe (13), AKRee (7), AS+AKR (1), AS+AS (4), AS+ASe (2), AS+DE (1), AS+e/p+DE (8), DE+DE (32), pAKR (18), pAKRe (14), pDE+DE (22) trojiktové (27): AKR (26), pAKR (1)			
šesti-a víceslabičné (48): jednoiktové: AS+DE (1) dvojiktové (26): pAKRe (8), pDE+DE (5), DE+DE (2), AKRe (2), AKR+DE (2), AS+AKR (2), AS+Ase (2), ostatní (3)			

KÓLA
počet segmentů (1500): jeden (380), dva (782), tři (280), čtyři (49), pět (7), šest (2)
tvořena jednou slabikou (12)
tvořena jedním sledem (257): AKR (113), DE (78), AS (66)
tvořena dvěma a více sledy (1231):
a) bez sousedství arzí (878): AKR (545), AKR+DE (i opakující se) (24), AS+AKR (6), AS+DE (12), opakující se AS (50), opakující se DE (235), ostatní (6)
b) sousedství arzí (219): AKR+AKR (51), AKR+DE (50), AS+AKR (33), AS+DE (29), lichá slabika+AKR (25), lichá slabika+DE (15), AKR+lichá slabika (4), lichá slabika+AKR+AKR (3), ostatní (9)
c) atonická slabika mezi dvěma arzemi (129): AKR+AKR (23), AKR+DE (45), AS+AKR (18), AS+DE (25), lichá slabika+AKR (5), lichá slabika+DE (6), AS+AKR+AKR (3), ostatní (4)
d) komplikované více sledové kombinace (5)